

DOI: 10.7596/taksad.v2i3.257

Ensar, Muhacir, Cihâd, Gazve ve Şehitler Hakkında...*

Ahmed Ziyâüddîn GÜMÜŞHÂNEVÎ

Tercüme ve tahrir: Ömer Faruk HABERGETİREN**

Öz

Osmanlı Devletinin son döneminde yetişen şahsiyetler arasında önemli bir yere sahip olan Ahmed Ziyâüddîn Gümüştânevî (v. 1311/1893), mutasavvıf bir kişiliğe sahip olmasının yanı sıra, başta hadis ve tasavvuf olmak üzere fıkıh alanında da eserler vermiş çok yönlü bir âlimdir. Tercüme ve tahriri yapılan bu eserinde, hicret, muhacir, cihat, şehitlik, gazilikle ilgili ayet ve hadisler ile bu konulardaki fıkhi hükümleri ele almaktadır. Eserin yazıldığı yıllara ve sonraki sürece bakıldığında Osmanlı Devleti'nin kitlesel göç hareketleri ve uzun yıllar sürecek savaşlarla karşılaştığı görülecektir. Böylece Gümüştânevî, devleti ve halkı uyararak ekonomik ve sosyal alanlarda ortaya çıkması muhtemel sorunlara karşı hazırlıklı olmalarını sağlamış, ileri görüşlü bir âlim olarak görevini yapmıştır.

Anahtar kelimeler: Gümüştânevî, Kitâbu'l-Âbir, Hicret, Muhacir, Cihat, Şehit, Gazi, Esir, Yol kesme.

* Kitabın asıl adı: “Kitâbu'l-Âbir fi'l-ensâr ve'l-muhâcir ve'l-çihâd ve'l-gazv ve's-şühedâ ma'a ahkâmiha ve hakâikihâ ve dekâyikihâ ve tefâsrihâ ve envâ'ihâ ve fezâlihâ / Ensar, Muhacir, Cihâd, Gazve, Şehitler, Bunlarla ilgili Fıkhi Hükümler, Mahiyetleri, İncelikleri, Açıklamaları, Çeşitleri ve Faziletleri Hakkında Geçen Bilgiler Kitabı” şeklindedir. Eser 1276/1859 tarihinde İstanbul'da basılmış olup, 52 sahifeden oluşmaktadır. Yapılan tercüme, metin ve şerhten oluşan eserin ana metnini kapsamaktadır.

** Yrd. Doç. Dr., Karabük Üniversitesi İlahiyat Fakültesi İslam Hukuku Anabilim Dalı Öğretim Üyesi, ofhabergetiren@hotmail.com.

Hamd, hicreti dinin rükünlerinin en önemlisi, hicret edenlere yardımını, desteği dünya ve ahiret (sıkıntılarını)dan kurtuluş sebebi kılan Allah'a; salat ve selam, dünya ve ahiret hayatının kaynağı olan Muhammed'e, âline, iki cihan saadetine ulaşmak için hicret eden ve onlara yardım eden ashabının üzerine olsun.

Bütün bunlardan sonra, bu risale muhacir, ensâr ve kıyamete kadar onlara yardım eden kimseler hakkındadır.

Hicret, kâfir ve müşrik beldelerden İslam veya kendilerine insafı davranacak kimselerin (bulunduğu) ülkelere yapılır. Dini takviye ilkelerindedir ve bütün Müslümanlara farz-ı ayndır. Hiçbir mümin için geciktirilmesi caiz değildir.

Bütün işlerinde onlara destek olmak, saygı duymak, hürmet ve muhabbet beslemek, kötürüm, zayıf ve köle dâhil tüm insanlar üzerine en kuvvetli farzdır. Bu, yeryüzünde, her bölgede insan ve cin bütün muvahhitleri (kapsayan) genel (bir hükümdür). (Kitap, Sünnet, İcma ve Kıyas'tan oluşan) dört delil ile sabittir. Sahabe, Tabiin ve Müçtehit imamlar bu görüştedir. (Ayrıca) Selef, Muhaddisler ve tüm Müfessirler, (muhacirlerin) fazilet ve derece bakımından üstün olduklarını açıkça ifade etmiştir.

Hicret, Muhacirlere Yardım, Onlara Saygı Duyma ve Faziletleri Hakkında Ayet ve Hadisler

Ayetler¹

Allah (cc) Kur'an'da şöyle buyurdu:

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوَوْا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ
وَالَّذِينَ آمَنُوا وَلَمْ يُهَاجِرُوا مَا لَكُمْ مِنْ وَلَايَتِهِمْ مِنْ شَيْءٍ حَتَّىٰ يُهَاجِرُوا وَإِنِ اسْتَنْصَرُوكُمْ فِي الدِّينِ فَعَلَيْكُمُ النَّصْرُ إِلَّا عَلَىٰ قَوْمٍ
بَيْنَكُمْ وَبَيْنَهُمْ مِيثَاقٌ وَاللَّهُ بِمَا تَعْمَلُونَ بَصِيرٌ

“İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya, işte onlar birbirlerinin velileridir. İman edip hicret etmeyenlere gelince, hicret edinceye kadar, onların velayetleri size ait değildir. Eğer din konusunda sizden yardım isterlerse, sizinle aralarında sözleşme bulunan bir kavme karşı olmadıkça, yardım etmek üzerinize borçtur. Allah yaptıklarınızı hakkıyla görür.”²

¹ Tercümede yer alan ayet mealleri Türkiye Diyanet İşleri Başkanlığına ait <http://kuran.diyamet.gov.tr/> adresinden alınmıştır.

² Enfâl, 8/72.

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَالَّذِينَ آوُوا وَنَصَرُوا أُولَٰئِكَ هُمُ الْمُؤْمِنُونَ حَقًّا لَهُمْ مَغْفِرَةٌ وَرِزْقٌ كَرِيمٌ

“İman edip hicret eden ve Allah yolunda cihad edenler ve (muhacirleri) barındırıp (onlara) yardım edenler var ya; işte onlar gerçek mü'minlerdir. Onlar için bir bağışlanma ve bol bir rızık vardır.”³

وَالَّذِينَ آمَنُوا مِنْ بَعْدُ وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا مَعَكُمْ فَأُولَٰئِكَ مِنْكُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ إِنَّ اللَّهَ بِكُلِّ شَيْءٍ عَلِيمٌ

“Daha sonra iman edip hicret eden ve sizinle birlikte cihad edenlere gelince, işte onlar da sizdendir. Allah'ın kitabınca, kan akrabaları birbirlerine (varis olmaya) daha layıktırlar. Şüphesiz Allah hakkıyla işitendir, hakkıyla bilendir.”⁴

وَالَّذِينَ آمَنُوا وَهَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ أَعْظَمَ دَرَجَةً عِنْدَ اللَّهِ وَأُولَٰئِكَ هُمُ الْفَائِزُونَ

“İman edip hicret eden ve Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad eden kimselerin mertebeleri, Allah katında daha üstündür. İşte onlar, başarıya erenlerin ta kendileridir.”⁵

وَالسَّابِقُونَ السَّابِقُونَ الْأَوْلُونَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ وَالَّذِينَ اتَّبَعُوهُمْ بِإِحْسَانٍ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُمْ وَرَضُوا عَنْهُ وَأَعَدَّ لَهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا أَبَدًا ذَلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır. Allah onlara içinden ırmaklar akan, içinde ebedî kalacakları cennetler hazırlamıştır. İşte bu büyük başarıdır.”⁶

لَقَدْ تَابَ اللَّهُ عَلَى النَّبِيِّ وَالْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ الَّذِينَ اتَّبَعُوهُ فِي سَاعَةِ الْعُسْرَةِ مِنْ بَعْدِ مَا كَادَ يَزِيغُ قُلُوبَ فَرِيقٍ مِنْهُمْ ثُمَّ تَابَ عَلَيْهِمْ إِنَّهُ بِهِمْ رُؤُفٌ رَحِيمٌ

“Andolsun Allah; Peygamber ile içlerinden bir kısmının kalpleri eğrilmeğe yüz tuttuktan sonra, sıkıntılı bir zamanda ona uyan muhacirlerle ensarın tövbelerini kabul etmiştir. Evet, onların tövbelerini kabul etmiştir.”⁷

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي اللَّهِ مِنْ بَعْدِ مَا ظَلَمُوا لَنُبَوِّئَنَّهُمْ فِي الدُّنْيَا حَسَنَةً وَلَا جَزَاءَ الْأَجْرَةِ أَكْبَرُ لَوْ كَانُوا يَعْلَمُونَ

“Zulme uğradıktan sonra Allah yolunda hicret edenlere gelince, elbette onları dünyada güzel bir şekilde yerleştiririz. Ahiret mükâfatı ise daha büyüktür. Keşke bilselerdi...”⁸

ثُمَّ إِنَّ رَبَّكَ لِلَّذِينَ هَاجَرُوا مِنْ بَعْدِ مَا فُتِنُوا ثُمَّ جَاهَدُوا وَصَبَرُوا إِنَّ رَبَّكَ مِنْ بَعْدِهَا لَعَفُورٌ رَحِيمٌ

“Sonra şüphesiz ki Rabbin, eziyete uğratıldıktan sonra hicret eden, sonra Allah yolunda cihad edip sabreden kimselerin yanındadır. Şüphesiz Rabbin bundan sonra da çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”⁹

³ Enfâl, 8/74.

⁴ Enfâl, 8/75.

⁵ Tevbe, 9/20.

⁶ Tevbe, 9/100.

⁷ Tevbe, 9/117.

⁸ Nahl, 16/41.

⁹ Nahl, 16/110.

وَالَّذِينَ هَاجَرُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ثُمَّ قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا لَبِرْزَقْتَهُمُ اللَّهُ رِزْقًا حَسَنًا وَإِنَّ اللَّهَ لَهُ خَيْرُ الرَّازِقِينَ

“Allah yolunda hicret edip de sonra öldürülmüş veya ölmüş olanlara gelince, Allah onlara muhakkak güzel bir rızık verecektir. Şüphesiz ki Allah, rızık verenlerin en hayırlısıdır.”¹⁰

وَلَا يَأْتَلِ أُولُوا الْفَضْلِ مِنْكُمْ وَالسَّعَةِ أَنْ يُؤْتُوا أُولِي الْقُرْبَىٰ وَالْمَسَاكِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلْيَعْفُوا وَلْيَصْفَحُوا
أَلَا تُحِبُّونَ أَنْ يَغْفِرَ اللَّهُ لَكُمْ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“İçinizden varlık ve servet sahibi kimseler yakınlarına, düşkünlere ve Allah yolunda hicret edenlere (kendi mallarından bir şey) vermeyeceklerine yemin etmesinler. Onlar affetsinler, vazgeçip iyi muamelede bulunsunlar. Allah'ın sizi bağışlamasını arzu etmez misiniz? Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”¹¹

فَأَمَّنَ لَهُ لُوطٌ وَقَالَ إِنِّي مُهَاجِرٌ إِلَىٰ رَبِّي إِنَّهُ هُوَ الْعَزِيزُ الْحَكِيمُ

“Bunun üzerine Lût, ona (İbrahim'e) iman etti. İbrahim, "Ben, Rabbime (gitmemi emrettiği yere) hicret edeceğim. Şüphesiz o mutlak güç sahibidir, hüküm ve hikmet sahibidir" dedi.”¹²

النَّبِيِّ أُولَىٰ بِالْمُؤْمِنِينَ مِنْ أَنْفُسِهِمْ وَأَزْوَاجَهُ أُمَّهَاتُهُمْ وَأُولُوا الْأَرْحَامِ بَعْضُهُمْ أَوْلَىٰ بِبَعْضٍ فِي كِتَابِ اللَّهِ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ
وَالْمُهَاجِرِينَ إِلَّا أَنْ تَفْعَلُوا إِلَىٰ أَوْلِيَائِكُمْ مَعْرُوفًا كَانَ ذَلِكَ فِي الْكِتَابِ مَسْطُورًا

“Peygamber, mü'minlere kendi canlarından daha önce gelir. Onun eşleri de mü'minlerin analarıdır. Aralarında akrabalık bağı olanlar, Allah'ın Kitabına göre, (miras konusunda) birbirleri için (diğer) mü'minlerden ve muhacirlerden daha önceliklidirler. Ancak dostlarınıza bir iyilik yapmanız başka. Bu (hüküm) Kitap'ta yazılıdır.”¹³

لِلْفُقَرَاءِ الْمُهَاجِرِينَ الَّذِينَ أُخْرِجُوا مِنْ دِيَارِهِمْ وَأَمْوَالِهِمْ يَبْتَغُونَ فَضْلًا مِنَ اللَّهِ وَرِضْوَانًا وَيَنْصُرُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ
أُولَئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

“Bu mallar özellikle, Allah'tan bir lütuf ve hoşnudluk ararken ve Allah'ın dinine ve peygamberine yardım ederken yurtlarından ve mallarından uzaklaştırılan fakir muhacirlerindir. İşte onlar doğru kimselerin ta kendileridir.”¹⁴

وَالَّذِينَ تَبَوَّؤُا الدَّارَ وَالْإِيمَانَ مِنْ قَبْلِهِمْ يُحِبُّونَ مَنْ هَاجَرَ إِلَيْهِمْ وَلَا يَجِدُونَ فِي صُدُورِهِمْ حَاجَةً مِمَّا أُوتُوا وَيُؤْتِرُونَ
عَلَىٰ أَنْفُسِهِمْ وَلَوْ كَانَ بِهِمْ خَصَاصَةٌ وَمَنْ يُوقَ شُحَّ نَفْسِهِ فَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Onlardan (muhacirlerden) önce o yurda (Medine'ye) yerleşmiş ve imanı da gönüllerine yerleştirmiş olanlar, hicret edenleri severler. Onlara verilenlerden dolayı içlerinde bir rahatsızlık duymazlar. Kendileri son derece ihtiyaç içinde bulunsalar bile onları

¹⁰ Hac, 22/58.

¹¹ Nur, 24/22.

¹² Ankebut, 29/26.

¹³ Ahzab, 33/6.

¹⁴ Haşr, 59/8.

kendilerine tercih ederler. Kim nefsinin cimriliğinden, hırsından korunursa, işte onlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”¹⁵

إِنَّ الَّذِينَ آمَنُوا وَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَجَاهَدُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ يَرْجُونَ رَحْمَتَ اللَّهِ وَاللَّهُ غَفُورٌ رَحِيمٌ

“İman edenler, hicret edenler, Allah yolunda cihad edenler; şüphesiz bunlar Allah'ın rahmetini umarlar. Allah, çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”¹⁶

فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِنْكُمْ مِنْ ذَكَرٍ أَوْ أُنْثَىٰ بَعْضُ الَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِنْ ديارِهِمْ وَأُودُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِنْ تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِنْ عِنْدِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِنْدَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ

“Rableri onlara şu karşılığı verdi: "Ben, erkek olsun, kadın olsun, sizden hiçbir çalışanın amelini zayi etmeyeceğim. Sizler birbirinizdensiniz. Hicret edenler, yurtlarından çıkarılanlar, yolumda eziyet görenler, savaşanlar ve öldürülenlerin de andolsun, günahlarını elbette örteceğim. Allah katından bir mükâfat olmak üzere, onları içinden ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Mükâfatın en güzeli Allah katındadır.”¹⁷

إِنَّ الَّذِينَ تَوَفَّيْنَاهُمْ الْمَلَائِكَةُ ظَالِمِي أَنْفُسِهِمْ قَالُوا فِيمَ كُنْتُمْ قَالُوا كُنَّا مُسْتَضْعَفِينَ فِي الْأَرْضِ قَالُوا أَلَمْ تَكُنْ أَرْضُ اللَّهِ وَاسِعَةً فَتُهَاجَرُوا فِيهَا فَأُولَٰئِكَ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمَ وَسَاءَتْ مَصِيرًا (٩٧) إِلَّا الْمُسْتَضْعَفِينَ مِنَ الرِّجَالِ وَالنِّسَاءِ وَالْوِلْدَانَ لَا يَسْتَطِيعُونَ حِيلَةً وَلَا يَهْتَدُونَ سَبِيلًا (٩٨) فَأُولَٰئِكَ عَسَى اللَّهُ أَنْ يَعْفُوَ عَنْهُمْ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا (٩٩)

“Kendilerine zulmetmekte iken meleklerin canlarını aldığı kimseler var ya; melekler onlara şöyle derler: "Ne durumdaydınız? (Niçin hicret etmediniz?)" Onlar da, "Biz yeryüzünde zayıf ve güçsüz kimselerdik" derler. Melekler, "Allah'ın arzı geniş değil miydi, orada hicret etseydiniz ya!" derler. İşte bunların gidecekleri yer cehennemdir. O ne kötü varış yeridir. (97) Ancak gerçekten zayıf ve güçsüz olan, çaresiz kalan ve hicret etmeye yol bulamayan erkekler, kadınlar ve çocuklar başkadır. (98) Umulur ki, Allah bu kimseleri affeder. Çünkü Allah çok affedicidir, çok bağışlayıcıdır. (99)”¹⁸

وَمَنْ يُهَاجِرْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ يَجِدْ فِي الْأَرْضِ مُرَاعِمًا كَثِيرًا وَسَعَةً وَمَنْ يَخْرُجْ مِنْ بَيْتِهِ مُهَاجِرًا إِلَى اللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ يُدْرِكُهُ الْمَوْتُ فَقَدْ وَقَعَ أَجْرُهُ عَلَى اللَّهِ وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Kim Allah yolunda hicret ederse, yeryüzünde gidecek çok yer de bulur, genişlik de. Kim Allah'a ve Peygamberine hicret etmek amacıyla evinden çıkar da sonra kendisine ölüm yetişirse, şüphesiz onun mükâfatı Allah'a düşer. Allah çok bağışlayıcıdır, çok merhamet edicidir.”¹⁹

¹⁵ Haşr, 59/9.

¹⁶ Bakara, 2/218.

¹⁷ Ali İmrân, 3/195.

¹⁸ Nisa, 4/97-99.

¹⁹ Nisa, 4/100.

إِنَّ الَّذِينَ يُبَايِعُونَ اللَّهَ يَدِ اللَّهِ فَوْقَ أَيْدِيهِمْ فَمَنْ نَكَثَ فَإِنَّمَا يَنْكُثُ عَلَى نَفْسِهِ وَمَنْ أَوْفَى بِمَا عَاهَدَ عَلَيْهِ اللَّهُ فَمَسِيئَةٌ بِهِ أَجْرًا عَظِيمًا

“Sana bîat edenler ancak Allah'a bîat etmiş olurlar. Allah'ın eli onların ellerinin üzerindedir. Verdiği sözden dönen kendi aleyhine dönmüş olur. Allah'a verdiği sözü yerine getirene, Allah büyük bir mükâfat verecektir.”²⁰

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا إِذَا جَاءَكُمْ الْمُؤْمِنَاتُ مُهَاجِرَاتٍ فَاْمْتَحِنُوهُنَّ اللَّهُ أَعْلَمُ بِإِيمَانِهِنَّ فَإِنْ عَلِمْتُمُوهُنَّ مُؤْمِنَاتٍ فَلَا تَرْجِعُوهُنَّ إِلَى الْكُفَّارِ لَا هُنَّ حِلٌّ لَهُمْ وَلَا هُمْ يَحِلُّونَ لَهُنَّ وَآتُوهُنَّ مَا أَنْفَقُوا وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا آتَيْتُمُوهُنَّ أَجْرَهُنَّ وَلَا تُمْسِكُوا بِعِصَمِ الْكُوفِرِ وَسَلُّوا مَا أَنْفَقْتُمْ وَلَيْسَ لَكُمْ أَنْفَقُوا ذَلِكَمُ حُكْمُ اللَّهِ يَحْكُمُ بَيْنَكُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ حَكِيمٌ

“Mü'min kadınlar muhacir olarak size geldiklerinde, onları imtihan edin. Allah onların imanlarını daha iyi bilir. Eğer siz onların inanmış kadınlar olduklarını anlarsanız, onları kâfirlere geri göndermeyin. Çünkü Müslüman hanımlar kâfirlere helal değildir. Kâfirler de Müslüman hanımlara helal olmazlar. Mehir olarak harcadıklarını onlara (kocalarına geri) verin. Mehirlerini verdiğiniz takdirde, bu kadınlarla evlenmenizde size bir günah yoktur. Müşrik karılarınızın nikâhlarına tutunmayın. (Zira bu nikâhlar ortadan kalkmıştır.) Onlara harcadığınız mehri, (evlendikleri kâfir kocalarından) isteyin. Kâfirler de (İslâm'ı kabul eden ve sizinle evlenen eski hanımlarına) harcamış oldukları mehri (sizden) istesinler. Bu, Allah'ın hükmüdür. O, aranızda hüküm veriyor. Allah hakkıyla bilendir, hüküm ve hikmet sahibidir.”²¹

Hadisi Şerifler²²

عَنْ أَبِي سَعِيدٍ عَنِ النَّبِيِّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "أَبْشِرُوا يَا مَعْشَرَ صَعَالِيكِ الْمُهَاجِرِينَ بِالنُّورِ التَّامِّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، تَدْخُلُونَ الْجَنَّةَ قَبْلَ أَغْنِيَاءِ النَّاسِ بِنِصْفِ يَوْمٍ وَذَلِكَ خَمْسُ مِائَةِ سَنَةٍ"

Ebû Dâvud,²³ Beyhakî,²⁴ Ebû Ya'la²⁵ ve Ziyâ el-Makdisî, Ebû Sa'îd'den (ra):

Nebi (sav): “Ey Muhacirlerin fakirleri! Size, kıyamet gününde tam bir nur ile müjdeler olsun! Zengin insanlardan yarım gün önce Cennet'e gireceksiniz, bu sürede beş yüz sene(ye karşılık gelir)” dedi.²⁶

²⁰ Feth, 48/10.

²¹ Mümtehhine, 60/10.

²² Eserde yer alan hadislerin kaynağı *el-Mektebetü's-şâmîle* programı aracılığıyla bulunmuş, kaynak olarak verilmiş, ayrıca lafız farklılıkları dipnotta belirtilmiştir.

²³ Ebû Dâvud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî, *Sünen I-IV*, Mektebetü'l-asriyye, Betrut tsz., “İlim”, 13.

²⁴ Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn el-Beyhaki, *Şu'abü'l-İmân I-XIV*, Mektebetü'r-ruşd, Beyrut 1423/2003, c. XIII, s. 197, hadis no: 10010.

²⁵ Ebû Ya'la Ahmed b. Ali, *Müsned I-XIII*, Dâru'l-me'mûn li't-turas, Dimeşk 1040/1984, c. II, s. 382, hadis no: 1151.

²⁶ Ayrıca bkz. Ebû Abdullah Ahmed b. Hanbel, *Müsned I-XXXV*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1421/2001, c. 108, s. 407, hadis no: 11915; ebû Muhammed el-Huseyn b. Mesud el-Bağavî, *Şerhü's-Sünne I-XV*, Mektebetü'l-İslâmî, Beyrut 1403/1983, c. XIV, s. 191.

عن ابي هريرة: إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ أَعَدَّهَا لِلْمُهَاجِرِينَ وَالْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، فَإِذَا سَأَلْتُمْ اللَّهَ فَاسْأَلُوهُ الْفَرْدُوسَ، فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ، وَ أَعْلَى الْجَنَّةِ، وَفَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ، وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ

Ahmed,²⁷ Buhari²⁸ ve İbn Hibbân²⁹ Ebû Hureyre'den (ra):

“Cennette yüz derece bulunmaktadır. Allah (cc) onları muhacirler ve yolunda cihat eden mücahitler için hazırlamıştır. Her derecenin arasında yer ve gök arası mesafe kadar mesafe vardır. Allah'tan (cc) cenneti istediğiniz zaman Firdevs'i isteyin. Çünkü o, cennetin ortası ve en yüksek makamıdır. Üzerinde Rahman'ın arşı bulunur ve oradan cennet nehirleri fışkırır.”³⁰

عن انس "الأنصارُ أحبَّائي وَ في الدِّينِ إخواني وَ على الأعداءِ أعوانِي"

İbn 'Adiyy, ed-Dâru Kutnî ve İbnu'l-Cevzî,³¹ Enes'den (ra):

“Ensâr, arkadaşlarım (sevdiğim insanlar), dinde kardeşlerim ve düşmana karşı yardımcılarumdur (muhafızlarım/silahlı kuvvetlerimdir).”³²

عن فَصَّالَةَ بِنِّ عُبَيْدٍ (الأنصاريُّ يَقُولُ: سَمِعْتُ رَسُولَ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ يَقُولُ: "أَنَا زَعِيمٌ لِمَنْ آمَنَ بِي، وَأَسْلَمَ، وَهَاجَرَ بَيْنِي فِي رِيضِ الْجَنَّةِ، وَ بَيْنِي فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ، وَ بَيْتِي فِي أَعْلَى عَرَفِ الْجَنَّةِ وَأَنَا زَعِيمٌ لِمَنْ آمَنَ بِي، وَأَسْلَمَ، وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بَيْنِي فِي رِيضِ الْجَنَّةِ، وَ بَيْنِي فِي وَسْطِ الْجَنَّةِ، وَ بَيْتِي فِي أَعْلَى عَرَفِ الْجَنَّةِ، فَمَنْ فَعَلَ ذَلِكَ لَمْ يَدَعِ لِلْخَيْرِ مَطْلَبًا، وَلَا مِنَ الشَّرِّ مَهْرَبًا، يَمُوتُ حَيْثُ شَاءَ أَنْ يَمُوتَ"

En-Nesâî,³³ İbn Hibbân,³⁴ el-Hâkim³⁵ ve Beyhakî,³⁶ Fudâle b. 'Ubeyd'den (ra):

“Ben, bana inanıp Müslüman olan ve hicret eden kimsenin Cennet bahçelerinde, Cennet'in ortasında (en güzel yerinde) ve Cennet'in en yüksek (en kıymetli) odasında bulunacağına kefilim. Yine Ben, bana inanıp Müslüman olan ve Allah yolunda cihat eden

²⁷ Lafız farklılığı ile rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIV, s. 143, hadis no: 8419; c. XIV, s. 180, hadis no: 8474.

²⁸ Lafız farklılığı ile rivayet bkz. Ebû Abdullah Muhammed b. İsmail el-Buhârî, *Sahih I-IX*, Dâru Tûki'n-necât, 1422/2001, “*Cihâd*”, 4; “*Tevhid*”, 22.

²⁹ Lafız farklılığı ile rivayet bkz. Ebû Hâtîm Muhammed b. Hibbân, *Sahih I-XVIII*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1408/1988, c. X, s. 471, Hadis no: 4611; c. XVI, s. 402, hadis no: 7390.

³⁰ Ayrıca bkz. Ebû İsa Muhammed b. İsa et-Tirmizî, *Sünen I-VI*, Dâru'l-garbi'l-İslâmî, Beyrut 1998, “*Sıfatü'l-cenneh*”, 4.

³¹ Cemâluddîn ebû'l-Ferec Abdurrahman b. Ali b. Muhammed el-Cevzî, *el-'İlelü'l-mütenâhiye fi'l-ehâdisi'l-vâhiye I-II*, İdâretü'l-ulûmi'l-eseriyye, Faysalâbâd 1401/1981, c. I, Hadis no: 460.

³² Ayrıca bkz. Ebû Bekr b. Ebî 'Âsim, *el-Âhâd ve'l-mesânî I-VI*, Dâru'r-râye, Riyâd 1411/1991, c. I, s. 119, hadis no: 403; Alauddîn Ali b. Husâmuddîn el-Mutteki el-Hindî, *Kenzu'l-ummâl I-XVI*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1401/1981, c. XII, s. 14, hadis no: 33745; Ebû Şuca' Şirûye b. Şehredâr ed-Deylemî, *el-Firdevs bi me'sûri'l-hitâb I-V*, Dâru'l-kutubi'l-ilmiyye, Beyrut 1406/1986, c.III, s. 369, hadis no: 1771.

³³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Abdurrahman Ahmed b. Şu'ayb en-Nesâî, *Sünen I-XII*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1421/2001, “*Cihâd*”, 16.

³⁴ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. İbn Hibbân, *Sahih*, c. 10, s. 479, hadis no: 4619.

³⁵ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Abdullah el-Hâkim Muhammed b. Abdullah en-Nîsâbüri, *el-Müstedrek ale's-Sahihayn I-IV*, Dâru'l-kutubi'l-ilmiyye, Beyrut 1411/1990, c. II, s. 69, hadis no: 2355; c. II, s. 81, hadis no. 2391.

³⁶ Lafız farklılığıyla bkz. Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn el-Beyhakî, *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr I-XV*, Dâru Kuteybe Dimeşk/Beyrut 1412/1991, c. VIII, s. 285, hadis no: 11924; *es-Sünenü's-Sağîr I-IV*, Câmiatu'd-dirâsâti'l-İslâmiyye, Karaçi 1410/1989, c. II, s. 305, hadis no: 2094.

kimsenin Cennet bahçelerinde, Cennet'in ortasında (en güzel yerinde) ve Cennet'in en yüksek (en kıymetli) odasında bulunacağına kefilim. Her kim bunu yaparsa artık talep edeceği bir hayır ve kaçacağı bir şer bırakmamıştır. Ölmeyi dilediği şekilde ölür.”³⁷

عن عتبة ، "الْخِلاَفَةُ فِي فُرَيْشٍ وَالْحُكْمُ فِي الْأَنْصَارِ وَالِدَّعْوَةُ فِي الْحَبَشَةِ وَالْجِهَادُ وَالْهَجْرَةُ فِي الْمُسْلِمِينَ وَالْمُهَاجِرِينَ بَعْدُ"

Ahmed,³⁸ İbn Cerîr, et-Taberânî³⁹ ve İbn Asâkir⁴⁰ Atebe'den⁴¹ (ra):

“Bundan sonra Hilafet Kureyş'te, hüküm (fetva ve fıkıh) Ensâr'da, davet (ezan) Habeşlilerde, cihad ve hicret ise Müslüman ve Muhâcirler arasındadır.”

عن ابن مسعود "الْمُهَاجِرُونَ وَالْأَنْصَارُ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ وَالطَّلَقَاءُ مِنْ فُرَيْشٍ وَالْعَتَقَاءُ مِنْ تَقِيفٍ بَعْضُهُمْ أَوْلِيَاءُ بَعْضٍ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ"

Ahmed,⁴² Taberânî,⁴³ İbn Ziyâ el-Makdisî, Hâkim⁴⁴ ve İbn Hibbân,⁴⁵ İbn Mesud'dan (ra):

“Muhacir ve Ensâr dünya ve ahirette birbirinin dostu ve velisi; Kureyş'in Tulekâ'sı⁴⁶ ve Sakîf'in 'Utekâ'sı⁴⁷ dünya ve ahirette birbirinin dostu ve velisidir.”

عن ابن عمر "الْهَجْرَةُ هَجْرَتَانِ هَجْرَةُ الْحَاضِرِ وَ هَجْرَةُ الْبَادِي فَأَمَّا الْبَادِي فَيَجِيبُهُ إِذَا دُعِيَ وَ يُطِيعُ إِذَا أُمِرَ وَأَمَّا الْحَاضِرُ فَهُوَ أَعْظَمُهُمَا نَبِيَّةً وَ أَعْظَمُهُمَا أَجْرًا"

Nesâî,⁴⁸ Taberânî,⁴⁹ Beyhakî,⁵⁰ İbn Ömer'den (ra):

“Hicret iki (tür) hicrettir: Şehirlinin hicreti ve Bâdiye'de (çöl veya kırsal alanda) oturanın hicreti. Bâdiye'li, çağrıldığında icabet eder ve emredildiği zaman itaat eder. Şehirlinin hicreti ise niyet bakımından daha yüce ve sevap bakımından daha büyüktür.”⁵¹

³⁷ Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebu'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed et-Taberânî, *el-Mu'cemu'l-kebîr I-XXV*, Mektebetu İbn Teymiyye, Kahire 1415/1994, c. XVIII, s. 311, hadis no: 801.

³⁸ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXIX, s. 200, Hadis no: 17654.

³⁹ Taberânî, *Mu'cem*, c. XVII, s. 121, hadis no: 298.

⁴⁰ Ebu'l-Kâsım Ali b. el-Huseyn b. Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1415/1995, c. XXIV, s. 416.

⁴¹ 'Utbe b. 'Abd es-Sülemî (Mtrc.)

⁴² Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXI, s. 547, hadis no: 19215.

⁴³ Taberânî, *Mu'cem*, c. II, s. 309, hadis no: 2284; c. II, s. 315, hadis no: 2311; c. II, 343, hadis no: 2438, (Cerîr'den); ayrıca lafız farklılığıyla Abdullah b. Mesud'dan rivayet için bkz. c. X, s. 187, hadis no: 10408.

⁴⁴ Hâkim, *Müstedrek*, c. IV, s. 91, hadis no: 6978, (Cerîr b. Abdillâh'tan)

⁴⁵ İbn Hibbân, *Sahih*, c. XVI, s. 250, hadis no: 7260.

⁴⁶ Tulekâ: Mekke'nin fethi sırasında köleleştirilmeyip, kendilerine dokunulmayan Kureyş kabilesine mensup kimseler/Mekke halkına verilen isimdir. (Ebû Zekerîyya Muhyiddin Yahya b. Şeref en-Nevevî, *el-Minhâc Şerhu Sahihi Müslim b. el-Haccâc I-XVIII*, Dâru İhyâi't-turâsi'l-Arabî, Beyrut 1392, c. VII, s. 153).

⁴⁷ Utekâ: Taif muhasarasında esir alınmayıp, serbest bırakılan yaklaşık on üç bin Taifliye verilen isimdir. (Ebû Bekr Abdurrezzâk b. Hemmâm es-San'ânî, *Musanef I-XI*, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1403, c. V, s. 300, hadis no:9682).

⁴⁸ Lafız farklılığıyla Abdullah b. Amr'dan rivayet için bkz. Nesâî, “*Bîat*”, 12, 14; “*Siyer*”, 82.

⁴⁹ Lafız farklılığıyla Abdullah b. Amr'dan rivayet için bkz. Taberânî, *Mu'cem*, c. XIII, s. 549, hadis no: 14443, 14444.

⁵⁰ Lafız farklılığıyla Abdullah b. Amr'dan rivayet için bkz. Beyhaki, *Şu'abü'l-imân*, c. IX, s. 528, hadis no: 7055.

عن عبد الرحمن "الهجرة هجرتان: إحداهما أن تهجر السيئات، والأخرى أن تهجر إلى الله ورسوله، ولا تنقطع الهجرة ما تقبلت التوبة، ولا تزال التوبة مقبولة حتى تطلع الشمس من المغرب، فإذا طلعت طبع على كل قلب بما فيه. وكفي الناس العمل"

Ahmed⁵² ve Taberânî⁵³ Abdurrahman'dan (ra):

“Hicret iki (çeşit) hicrettir. Birisi, günahlardan hicret etmendir, diğeri ise Allah ve Rasulüne hicret etmendir. Tövbe kabul edildiği sürece hicret sona ermez. Güneş batıdan doğuncaya kadar da tövbe kabul edilmeye devam eder. Batıdan doğunca da her kalp içindeki (iman) ile mühürlenir/kapatılır ve insanlar amelden el çektirilir.”

عَنْ عَائِشَةَ: غَشِيَتْكُمْ السَّكْرَتَانِ سَكْرَةُ حُبِّ الْعَيْشِ وَحُبِّ الْحَيْلِ فَعِنْدَ ذَلِكَ لَا تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَلَا تَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ، وَالْفَائِمُونَ بِالْكِتَابِ وَالسُّنَّةِ كَالسَّابِقِينَ الْأَوَّلِينَ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ وَالْأَنْصَارِ

İbn Nu'aym⁵⁴ Aişe'den (ra):

“İki sarhoşluk sizi kapladı: yaşam sevgisi sarhoşluğu ve cehalet(e götüren şeylerin) sevgisi sarhoşluğu. Bu ikisi sizi (tam olarak) kapladığında (insanlara) ma'ruflu emretmez, münkerden de nehyetmezsiniz. (O zaman) Kitap ve sünnet ile amel edenler, (fazilet yönünden) İslâm'ı ilk önce kabul edip hicret eden muhâcirler ve ensâr gibidir.”

عَنْ عَبْدِ اللَّهِ بْنِ عَمْرٍو: إِنَّهَا سَتَكُونُ هِجْرَةٌ بَعْدَ هِجْرَةٍ فَخِيَارُ النَّاسِ إِلَى مُهَاجِرِ إِبْرَاهِيمَ. «فَخِيَارُ أَهْلِ الْأَرْضِ أَلَزَمَهُمْ مُهَاجِرَ إِبْرَاهِيمَ وَبَقِيَ فِي الْأَرْضِ شِرَارُ أَهْلِهَا تَلْفِطُهُمْ أَرْضُهُمْ تَفْدَرُهُمْ نَفْسُ اللَّهِ تَحْشَرُهُمُ النَّارُ مَعَ الْقِرْدَةِ وَالْخَنَازِيرِ تَبَيَّبَتْ مَعَهُمْ إِذَا بَاتُوا وَتَقِيلُ مَعَهُمْ إِذَا قَالُوا

El-Mesâbih sahibi Abdullah b. 'Amr'dan (ra) tahrir etti: “Hicretten sonra (ikinci) bir hicret (daha) olacak, o zaman insanların hicret bakımından en hayırlısı İbrahim'in hicret ettiği yere (Şam'a) hicret edenlerdir.” Diğer bir rivayette “Yeryüzü halkının en hayırlısı İbrahim'in hicret ettiği yere sımsıkı sarılandır. Bundan sonra yeryüzünde halkın şerlileri kalır. Yurtları onları (bir yerden diğer bir yere) atar, Allah'ın (cc) zatı da onlardan hoşlanmaz (rahmetinden uzaklaştırır). Ateş (fitne) onlardan hiç ayrılmaz, onları domuz ve maymun (ahlaklı kâfirlerle) beraber kılar. Gecelediklerinde onlarla birlikte geceler ve sabahladıklarında onlarla birlikte sabahlar (onlardan hiç ayrılmaz).”⁵⁵

⁵¹ Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. İbn Hibbân, *Sahih*, c. XI, s. 205, hadis no: 4863; s. 579, hadis no: 5176;

⁵² Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. III, s. 206, hadis no: 1671.

⁵³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Taberânî, *Mu'cem*, c. XIX, s. 381, hadis no: 895.

⁵⁴ Metinde İbn Nu'aym olarak geçen kaynağın Ebû Nu'aym olması gerekir. Bkz. Ebû Nu'aym Ahmed b. Abdullah el-İsbehânî, *Hilyetu'l-evliya ve tabakâtu'l-esfiya I-X*, Dârü'l-Fıkr, Beyrut, c. VIII, s. 48.

⁵⁵ El-Ferrâ el-Beğavî, *el-Mesâbih (Mişkâtü'l-Mesâbih metni)*, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1985, c. III, s. 1767, hadis no:6275. Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. 11, s. 456, hadis no: 6870; Hâkim, *Müstedrek*, c. IV, s. 533, hadis no: 8497.

İcma (ile sabit olan hükümler)

Bütün ümmet (âlimler) hicretin güzel, kıyamet gününe kadar farz oluşu, geciktirilmemesi, şikâyet edilmemesi, sıkıntılarına katlanılması; (muhacirlere) yardım edilmesi, korunması, saygı ve sevgi duyulması, tek tek evlere yerleştirilmesi, (daha) gelmeden onlara barınacak yer hazırlanması; hicretin sevilmesi ve önce hicret edenlerin fazileti üzerine ittifak ettiler. “İslâm'ı ilk önce kabul eden muhâcirler ve ensar ile, iyilikle onlara uyanlar var ya, Allah onlardan razı olmuş; onlar da O'ndan razı olmuşlardır.”⁵⁶

Kıyas ile verilen hükümler

Muhâcirler, darulharb'de⁵⁷, (yani) Küffar yurdunda (dinin şiarından olan) pek çok şeyi yapamazlar. Mesela, Cuma namazı, hutbe, ezan, bayram namazları, açıktan tekbir getirme, İslam'ın emirine (halifeye) dua, Hac ibadeti, cihad, şehitlik mertebesi, gazve, emr-i bi'l-ma'rûf ve nehy-i ani'l-münker gibi. Hatta açıktan zikredemez (Allah'ın (cc) adını yüceltmezler), özellikle de (herhangi bir amaç için) cemaat halinde toplandığında. Aynı şekilde verdikleri emân⁵⁸ sahih değildir. (Çünkü) Darulharb'de Müslüman olup ülkemize hicret etmeyen kimsenin verdiği emân, hicreti terk etme ithamından dolayı geçersizdir. “Cana can, göze göz, buruna burun, kulağa kulak, dişe diş kısas edilir. Yaralar da kısasa tabidir.”⁵⁹ (ayetinin hükmüyle yerine getirilmesi gereken) şer'i hadler uygulanmaz ve suç işleyenler cezalandırılmaz. Darulharb'de Müslüman olup, ülkemize hicret etmeyen bir Müslümanı diğer bir Müslümanın öldürmesi durumunda kısas ve diyet de gerekmez. Sarhoşluk, iftira, zina ve hırsızlık haddi uygulanmaz, tazir cezası da verilmez. Ülke farklı olduğu için (darulharb'de bulunan kimse), ülkemizde vefat eden akrabalarına mirasçı olmaz.

Yine -özellikle de müşriklerin- giydikleri, yedikleri ve içtikleri şeylerin (Müslüman için) temiz (helal) olmaması durumu da bulunmaktadır. “Öyle bir fitneden sakının ki, (o fitne) içinizden yalnızca kâfirlere isabet etmez (size de isabet edebilir).”⁶⁰ Onlar arasında dini yaşantıdan vazgeçme, günahlara dalma, haktan batıla sapma, çeşitli oyunlar ve çalgı aletleri ile Allah'ın (cc) emirlerine aykırı davranışlar görülür. Kâfirlere söz, fiil, özellikle rükû gibi

⁵⁶ Tevbe, 9/100.

⁵⁷ Klasik İslam hukuku eserlerinde, devletin siyasî, iktisadî, idari ve hukukî düzeninin İslâm esaslarına dayandığı, yasama, yürütme ve yargı yetkilerinin İslâm otoritenin elinde bulunduğu ülkelere dârülslâm, İslâm düzeninin hâkim olmadığı ve bu yetkilerin Müslüman otoritenin elinde bulunmadığı ülkelere de dârülharb adı verilmiştir. “Dârül-harb” terkibi her ne kadar “kendisiyle dârülslâm arasında savaş halinin bulunduğu ülke” anlamını ifade ediyorsa da İslâm hukuku kaynaklarında “dârülslâm dışındaki ülkeler” anlamında ve günümüzdeki “yabancı ülke” kavramının karşılığı olarak kullanılmıştır. Bu şekilde bir ayırım, bazı hükümlerin uygulanmasında farklılık olmasından kaynaklanmaktadır. (Bkz. Ahmet Özel, “Dârülharb”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1993, c. VIII, s. 536-537; “Dârülslâm”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1993, c. VII, s. 541-543).

⁵⁸ Hukuk terimi olarak emân, İslâm ülkesine (dârülslâm) girmek veya İslâm ordusuna teslim olmak isteyen yabancı gayrimüslime (harbî) can ve mal güvencesi sağlayan taahhüt veya akdi ifade eder. (Bkz. Nebi Bozkurt, “Eman”, *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1995, c. XI, s. 75-77).

⁵⁹ Mâide, 5/45.

⁶⁰ Enfâl, 8/25.

baş eğme şeklinde çeşitli tazim şekilleri uygulanır. Aynı şekilde (Müslümana) haraç, vergi gibi çeşitli eziyet, zulüm, meşakkat ve sıkıntı veren şeyler yüklenir.

Cihat, Şehitlik ve Gaza

Cihat, ibadetler arasında ecir yönünden en yüce, kurtuluşa erdirmeye en mükemmel, sevap bakımından en faydalı, derecede en faziletlisidir. Beldeleri ve kulları şirk ve nifaktan temizlemede en mükemmel, afet ve gazaptan en çabuk kurtaran, zelillik, gam ve kederden en (hızlı) uzaklaştıran, mutluluk, fayda ve kemali en iyi ortaya çıkarandır. (Toplum hayatını) faydalıyı elde etme, zararı defetme yönüyle düzene koymada en kuvvetli; (içerdiği) sırlar ve iman bakımından en güzel; emre uyma ve gereğini yerine getirme bakımından en sağlam; af ve mağfiret bakımından en kapsamlı; Allah'ın sevgisi (muhabbet) ve rızasına (ulaştırma) bakımından en yüce olanıdır. Cihadın (farzıyeti) dört delil ile sabittir, bu konuda ümmetin tümü görüş birliği içindedir.

Muhacirlerle ilgili zikredilen ayetler dışında bu konu ile ilgili olanlar şunlardır:

يَا أَيُّهَا النَّبِيُّ حَرِّضِ الْمُؤْمِنِينَ عَلَى الْقِتَالِ إِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ عِشْرُونَ صَابِرُونَ يَغْلِبُوا مِائَتِينَ وَإِنْ يَكُنْ مِنْكُمْ مِائَةٌ يَغْلِبُوا
أَلْفًا مِنَ الَّذِينَ كَفَرُوا بِأَنَّهُمْ قَوْمٌ لَا يَفْقَهُونَ

“Ey Peygamber! Müminleri savaşa teşvik et. Eğer içinizde sabırlı yirmi kişi bulunursa iki yüz kişiye galip gelirler. Eğer içinizde (sabırlı) yüz kişi bulunursa, inkâr edenlerden bin kişiye galip gelirler. Çünkü onlar anlamayan bir kavimdir.”⁶¹

أَلَمْ تَرَ إِلَى الْمَلَأِ مِنْ بَنِي إِسْرَائِيلَ مِنْ بَعْدِ مُوسَى إِذْ قَالُوا لِنَبِيِّهِمْ لَهُمْ ابْعَثْ لَنَا مَلِكًا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ قَالَ هَلْ عَسَيْتُمْ إِنْ
كُنْتُمْ عَلَى كَيْفٍ الْقِتَالِ أَلَّا تُقَاتِلُوا قَالُوا وَمَا لَنَا أَلَّا نُقَاتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَدْ أُخْرِجْنَا مِنْ دِيَارِنَا وَأَبْنَانِنَا فَلَمَّا كُتِبَ عَلَيْهِمُ الْقِتَالُ تَوَلَّوْا
إِلَّا قَلِيلًا مِنْهُمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالظَّالِمِينَ

“Mûsâ'dan sonra İsrailoğullarının ileri gelenlerini görmedin mi (ne yaptılar)? Hani, peygamberlerinden birine, “Bize bir hükümdar gönder de Allah yolunda savaşalım” demişlerdi. O, “Ya üzerinize savaş farz kılındığı halde, savaşmayacak olursanız?” demişti. Onlar, “Yurdumuzdan çıkarılmış, çocuklarımızdan uzaklaştırılmış olduğumuz halde Allah yolunda niye savaşmayalım” diye cevap vermişlerdi. Ama onlara savaş farz kılınca içlerinden pek azı hariç, yüz çevirdiler. Allah zalimleri hakkıyla bilendir.”⁶²

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُدْخَلُوا الْجَنَّةَ وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَيَعْلَمَ الصَّابِرِينَ

“Yoksa siz; Allah, içinizden cihad edenleri (sınayıp) ayırt etmeden ve yine sabredenleri (sınayıp) ayırt etmeden cennete gireceğinizi mi sandınız?”⁶³

⁶¹ Enfâl, 8/65.

⁶² Bakara, 2/246.

⁶³ Ali İmrân, 3/142.

وَكَأَيِّنْ مِنْ نَبِيٍّ قَاتَلَ مَعَهُ رِبِّيُونَ كَثِيرٌ فَمَا وَهَنُوا لِمَا أَصَابَهُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَمَا ضَعُفُوا وَمَا اسْتَكَانُوا وَاللَّهُ يُحِبُّ
الصَّابِرِينَ

“Nice peygamberler var ki, kendileriyle beraber birçok Allah dostu çarpıştı da bunlar Allah yolunda başlarına gelenlerden yılmadılar, zaafa düşmediler, boyun eğmediler. Allah sabredenleri sever.”⁶⁴

فَلْيُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ الَّذِينَ يَشْرُونَ الْحَيَاةَ الدُّنْيَا بِالْآخِرَةِ وَمَنْ يُقَاتِلْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيُقْتَلْ أَوْ يَغْلِبْ فَسَوْفَ نُؤْتِيهِ أَجْرًا
عَظِيمًا

“O halde, dünya hayatını ahiret hayatı karşılığında satanlar Allah yolunda savaşsınlar. Kim Allah yolunda savaşır da öldürülür veya galip gelirse, biz ona büyük bir mükâfat vereceğiz.”⁶⁵

لَا يَسْتَوِي الْقَاعِدُونَ مِنَ الْمُؤْمِنِينَ غَيْرُ أُولِي الضَّرَرِ وَالْمُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فَضَّلَ اللَّهُ
الْمُجَاهِدِينَ بِأَمْوَالِهِمْ عَلَى الْقَاعِدِينَ دَرَجَةً وَكُلًّا وَعَدَّ اللَّهُ الْحُسْنَىٰ وَفَضَّلَ اللَّهُ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ أَجْرًا عَظِيمًا ،
دَرَجَاتٍ مِنْهُ وَمَغْفِرَةً وَرَحْمَةً وَكَانَ اللَّهُ غَفُورًا رَحِيمًا

“Mü'minlerden özür sahibi olmaksızın (cihattan geri kalıp) oturanlarla, Allah yolunda mallarıyla, canlarıyla cihad edenler eşit olamazlar. Allah, mallarıyla, canlarıyla cihad edenleri, derece itibarıyla, cihattan geri kalanlardan üstün kılmıştır. Gerçi Allah (mü'minlerin) hepsine de en güzel olanı (cenneti) vadetmiştir. Ama mücahitleri büyük bir mükafat ile, kendi katından dereceler, bağışlanma ve rahmet ile cihattan geri kalanlara üstün kılmıştır. Allah çok bağışlayandır, çok merhamet edendir.”⁶⁶

إِنَّمَا جَزَاءُ الَّذِينَ يُحَارِبُونَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا أَنْ يُقَتَّلُوا أَوْ يُصَلَّبُوا أَوْ تُنَطَّعَ أَيْدِيهِمْ وَأَرْجُلُهُمْ
مِنْ خَلْفٍ أَوْ يُنْفَوْا مِنَ الْأَرْضِ ذَلِكَ لَهُمْ خِزْيٌ فِي الدُّنْيَا وَلَهُمْ فِي الْآخِرَةِ عَذَابٌ عَظِيمٌ

“Allah'a ve Resûlüne savaş açanların ve yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışanların cezası; ancak öldürülmeleri, yahut asılmaları veya ellerinin ve ayaklarının çaprazlama kesilmesi, yahut o yerden sürülmeleridir. Bu cezalar onlar için dünyadaki bir rezilliktir. Ahirette de onlara büyük bir azap vardır.”⁶⁷

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَابْتَغُوا إِلَيْهِ الْوَسِيلَةَ وَجَاهِدُوا فِي سَبِيلِهِ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ

“Ey iman edenler! Allah'a karşı gelmekten sakının, ona yaklaşılmaya vesile arayın ve onun yolunda cihad edin ki kurtuluşa eresiniz.”⁶⁸

⁶⁴ Ali İmrân, 3/146.

⁶⁵ Nisa, 4/74.

⁶⁶ Nisa, 4/95, 96.

⁶⁷ Maide, 5/33.

⁶⁸ Maide, 5/35.

يُجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَلَا يَخَافُونَ لَوْمَةَ لَائِمٍ ذَلِكَ فَضْلُ اللَّهِ يُؤْتِيهِ مَنْ يَشَاءُ وَاللَّهُ وَاسِعٌ عَلِيمٌ

“Allah yolunda cihad ederler. (Bu yolda) hiçbir kınayıcının kınamasından da korkmazlar. İşte bu, Allah'ın bir lütfudur. Onu dilediğine verir. Allah lütfü geniş olandır, hakkıyla bilendir.”⁶⁹

وَقَالَتِ الْيَهُودُ يَدُ اللَّهِ مَغْلُولَةٌ غُلَّتْ أَيْدِيهِمْ وَلُعِنُوا بِمَا قَالُوا بَلْ يَدَاهُ مَبْسُوطَتَانِ يُنفِقُ كَيْفَ يَشَاءُ وَلَيَزِيدَنَّ كَثِيرًا مِنْهُمْ مَا أَنْزَلْنَا إِلَيْكَ مِنْ رَبِّكَ طُغْيَانًا وَكُفْرًا وَالْفَيْنَا بَيْنَهُمُ الْعَدَاوَةَ وَالْبَغْضَاءَ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ كُلَّمَا أَوْقَدُوا نَارًا لِلْحَرْبِ أَطْفَأَهَا اللَّهُ وَيَسْعَوْنَ فِي الْأَرْضِ فَسَادًا وَاللَّهُ لَا يُحِبُّ الْمُفْسِدِينَ

“Bir de Yahudiler, "Allah'ın eli bağıdır" dediler. Söylediklerinden ötürü kendi elleri bağlansın ve lanete uğrasınlar! Hayır, onun iki eli de açıktır, dilediği gibi verir. Andolsun, sana Rabbinden indirilen (Kur'an) onlardan birçoğunun azgınlık ve küfrünü artıracaktır. Biz onların arasına kıyamete kadar düşmanlık ve kin saldık. Her ne zaman savaş için bir ateş yakmışlarsa Allah onu söndürmüştür. Onlar yeryüzünde bozgunculuk çıkarmaya çalışırlar. Allah bozguncuları sevmez.”⁷⁰

فَأِمَّا تَنفَقْنَهُمْ فِي الْحَرْبِ فَسَرِّدْ بِهِمْ مَنْ خَلْفَهُمْ لَعَلَّهُمْ يَدْكُرُونَ

“Eğer onları savaşta yakalarsan, bunlar(a vereceğin ceza) ile arkalarındakileri de dağıt ki ibret alsınlar.”⁷¹

أَمْ حَسِبْتُمْ أَنْ تُتْرَكُوا وَلَمَّا يَعْلَمِ اللَّهُ الَّذِينَ جَاهَدُوا مِنْكُمْ وَلَمْ يَتَّخِذُوا مِنْ دُونِ اللَّهِ وَلَا رَسُولِهِ وَلَا الْمُؤْمِنِينَ وَلِجَنَّةٍ وَاللَّهُ خَبِيرٌ بِمَا تَعْمَلُونَ

“Yoksa; Allah içinizden, Allah'tan, Rasûlünden ve mü'minlerden başkasını kendilerine sırdaş edinmeksizin cihad edenleri ayırt etmeden bırakılacağınızı mı sandınız? Allah, yaptıklarınızdan hakkıyla haberdardır.”⁷²

أَجَعَلْتُمْ سِقَايَةَ الْحَاجِّ وَعِمَارَةَ الْمَسْجِدِ الْحَرَامِ كَمَنْ أَمَنَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ وَجَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يَسْتَوُونَ عِنْدَ اللَّهِ وَاللَّهُ لَا يَهْدِي الْقَوْمَ الظَّالِمِينَ

“Siz hacılara su dağıtmayı ve Mescid-i Haram'ın bakım ve onarımını, Allah'a ve âhiret gününe iman edip Allah yolunda cihad eden kimse(lerin amelleri) gibi mi tutunuz? Bunlar Allah katında eşit olmazlar. Allah zâlim topluluğu doğru yola erdirmez.”⁷³

إِنَّ عِدَّةَ الشُّهُورِ عِنْدَ اللَّهِ اثْنَا عَشَرَ شَهْرًا فِي كِتَابِ اللَّهِ يَوْمَ خَلَقَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ مِنْهَا أَرْبَعَةٌ حُرُمٌ ذَلِكَ الدِّينُ الْقَيِّمُ فَلَا تَظْلِمُوا فِيهِنَّ أَنْفُسَكُمْ وَقَاتِلُوا الْمُشْرِكِينَ كَافَّةً كَمَا يُقَاتِلُونَكُمْ كَافَّةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

“Şüphesiz Allah'ın gökleri ve yeri yarattığı günkü yazısında, Allah katında ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram aylardır. İşte bu Allah'ın dosdoğru kanunudur. Öyleyse o aylarda kendinize zulmetmeyin. Fakat Allah'a ortak koşanlar sizinle nasıl topyekûn

⁶⁹ Maide, 5/54.

⁷⁰ Maide, 5/64.

⁷¹ Enfâl, 8/57.

⁷² Tevbe, 9/16.

⁷³ Tevbe, 9/19.

savaşıyorlarsa, siz de onlarla topyekûn savaşın. Bilin ki Allah, kendine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.”⁷⁴

انْفِرُوا خِفَافًا وَثِقَالًا وَجَاهِدُوا بِأَمْوَالِكُمْ وَأَنْفُسِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ ذَلِكُمْ خَيْرٌ لَّكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Gerek yaya olarak, gerek binek üzerinde Allah yolunda sefere çıkın. Mallarınızla, canlarınızla Allah yolunda cihad edin. Eğer bilerseniz bu sizin için daha hayırlıdır.”⁷⁵

لَا يَسْتَأْذِنُكَ الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَالْيَوْمِ الْآخِرِ أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَاللَّهُ عَلِيمٌ بِالْمُتَّقِينَ

“Allah'a ve âhiret gününe iman edenler, mallarıyla ve canlarıyla cihad etmekten geri kalmak için senden izin istemezler. Allah kendine karşı gelmekten sakınanları çok iyi bilendir.”⁷⁶

أَيُّهَا النَّبِيُّ جَاهِدِ الْكُفَّارَ وَالْمُنَافِقِينَ وَاغْلُظْ عَلَيْهِمْ وَمَأْوَاهُمْ جَهَنَّمَ وَبِئْسَ الْمَصِيرُ

“Ey Peygamber! Kâfirlere ve münafiklara karşı cihad et, onlara karşı sert davran. Onların varacağı yer cehennemdir. Ne kötü varılacak yerdir orası!”⁷⁷

فَرَحَ الْمُخَلَّفُونَ بِمَقْعَدِهِمْ خِلَافَ رَسُولِ اللَّهِ وَكَرِهُوا أَنْ يُجَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ وَقَالُوا لَا تَنْفِرُوا فِي الْحَرِّ قُلْ نَارُ جَهَنَّمَ أَشَدُّ حَرًّا لَوْ كَانُوا يَفْقَهُونَ

“Allah'ın Resûlüne karşı gelerek (sefere çıkmayıp) geri bırakılanlar, oturup kalmalarına sevindiler. Allah yolunda mallarıyla canlarıyla cihad etmek hoşlarına gitmedi ve "Bu sıcakta sefere çıkmayın" dediler. De ki: “Cehennem ateşi daha sıcaktır.” Keşke anlasalardı.”⁷⁸

وَإِذَا أَنْزَلْتُمْ سُورَةَ أَنْ آمَنُوا بِاللَّهِ وَجَاهِدُوا مَعَ رَسُولِهِ اسْتَأْذِنَكَ أُولُو الطَّوْلِ مِنْهُمْ وَقَالُوا ذَرْنَا نَحْنُ مَعَ الْقَاعِدِينَ

“Allah'a iman edin ve Resûlü ile birlikte cihat edin” diye bir sûre indirildiğinde, onlardan servet sahibi olanlar, senden izin istediler ve “Bizi bırak da oturup kalanlarla birlikte olalım” dediler.”⁷⁹

لَكِنَّ الرَّسُولَ وَالَّذِينَ آمَنُوا مَعَهُ جَاهِدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ وَأُولَئِكَ لَهُمُ الْخَيْرَاتُ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ

“Fakat peygamber ve beraberindeki mü'minler, mallarıyla, canlarıyla cihat ettiler. Bütün hayırlar işte bunlarındır. İşte bunlar kurtuluşa erenlerin ta kendileridir.”⁸⁰

وَالَّذِينَ اتَّخَذُوا مَسْجِدًا ضِرَارًا وَكُفْرًا وَتَفْرِيقًا بَيْنَ الْمُؤْمِنِينَ وَإِرْصَادًا لِمَنْ حَارَبَ اللَّهَ وَرَسُولَهُ مِنْ قَبْلُ وَلَيَحْلِفُنَّ إِنْ أَرَدْنَا إِلَّا الْحُسْنَىٰ وَاللَّهُ يَشْهَدُ إِنَّهُمْ لَكَاذِبُونَ

“Bir de zararlı faaliyetlerde bulunmak, küfre yardım etmek, mü'minler arasına ayrılık sokmak için ve öteden beri Allah ve Resûlüne karşı savaşanlara üs olsun diye bir mescit

⁷⁴ Tevbe, 9/36.

⁷⁵ Tevbe, 9/41.

⁷⁶ Tevbe, 9/44.

⁷⁷ Tahrîm, 66/9.

⁷⁸ Tevbe, 9/81.

⁷⁹ Tevbe, 9/86.

⁸⁰ Tevbe, 9/88.

yapanlar vardır. Bunlar, “Bizim iyilikten başka hiçbir kasdımız yok” diye de mutlaka yemin ederler. Ama Allah şahitlik eder ki bunlar mutlaka yalancıdırlar.”⁸¹

إِنَّ اللَّهَ اشْتَرَى مِنَ الْمُؤْمِنِينَ أَنْفُسَهُمْ وَأَمْوَالَهُمْ بِأَنْ لَهُمُ الْجَنَّةَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَيَقْتُلُونَ وَيُقْتَلُونَ وَعْدًا عَلَيْهِ حَقًّا فِي التَّوْرَةِ وَالْإِنْجِيلِ وَالْقُرْآنِ وَمَنْ أَوْفَى بِعَهْدِهِ مِنَ اللَّهِ فَاسْتَبْشِرُوا بَبَيْعِكُمْ الَّذِي بَايَعْتُمْ بِهِ وَذَلِكَ هُوَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ

“Şüphesiz Allah, mü'minlerden canlarını ve mallarını, kendilerine vereceği cennet karşılığında satın almıştır. Artık, onlar Allah yolunda savaşırlar, öldürürler ve ölürler. Allah bunu Tevrat'ta, İncil'de ve Kur'an'da kesin olarak va'detmiştir. Kimdir sözünü Allah'tan daha iyi yerine getiren? O halde, yapmış olduğunuz bu alışverişten dolayı sevinin. İşte asıl bu büyük başarıdır.”⁸²

يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا قَاتِلُوا الَّذِينَ يَلُونَكُمْ مِنَ الْكُفَّارِ وَلْيَجِدُوا فِيكُمْ غِلْظَةً وَاعْلَمُوا أَنَّ اللَّهَ مَعَ الْمُتَّقِينَ

“Ey iman edenler! Kâfirlerden (öncelikle) yakınınızda olanlarla savaşın ve sizde bir sertlik bulsunlar. Bilin ki Allah kendisine karşı gelmekten sakınanlarla beraberdir.”⁸³

فَلَا تُطِعِ الْكَافِرِينَ وَجَاهِدْهُمْ بِهِ جِهَادًا كَبِيرًا

“Öyle ise kâfirlere itaat etme, onlara karşı bu Kur'an'la büyük bir mücadele ver.”⁸⁴

وَمَنْ جَاهَدَ فَإِنَّمَا يُجَاهِدُ لِنَفْسِهِ إِنَّ اللَّهَ لَغَنِيٌّ عَنِ الْعَالَمِينَ ، وَالَّذِينَ آمَنُوا وَعَمِلُوا الصَّالِحَاتِ لَنُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَنَجْزِيَنَّهُمْ أَحْسَنَ الَّذِي كَانُوا يَعْمَلُونَ

“Her kim cihad ederse, ancak kendisi için cihad etmiş olur. Şüphesiz Allah âlemlere muhtaç değildir. İman edip salih amel işleyenlerin kötülüklerini elbette örteceğiz. Onları işlediklerinin daha güzeliyle mükâfatlandıracağız.”⁸⁵

وَوَصَّيْنَا الْإِنْسَانَ بِوَالِدَيْهِ حُسْنًا وَإِنْ جَاهَدَاكَ لِتُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ

تَعْمَلُونَ

“Biz insana, ana-babasına iyilik etmesini emrettik. Şâyet onlar seni, hakkında hiçbir bilgin olmayan şeyi bana ortak koşman için zorlarsa, bu takdirde onlara itaat etme. Dönüşünüz ancak bana olacaktır ve ben yapmakta olduklarınızı size haber vereceğim.”⁸⁶

وَالَّذِينَ جَاهَدُوا فِينَا لَنَهْدِيَنَّهُمْ سُبُلَنَا وَإِنَّ اللَّهَ لَمَعَ الْمُحْسِنِينَ

“Bizim uğrumuzda cihad edenler var ya, biz onları mutlaka yollarımıza ileticeğiz. Şüphesiz Allah mutlaka iyilik yapanlarla beraberdir.”⁸⁷

⁸¹ Tevbe, 9/107.

⁸² Tevbe, 9/111.

⁸³ Tevbe, 9/123.

⁸⁴ Furkan, 25/52.

⁸⁵ Ankebut, 29/7.

⁸⁶ Ankebut, 29/8.

⁸⁷ Ankebut, 29/69.

وَإِنْ جَاهَدَاكَ عَلَىٰ أَنْ تُشْرِكَ بِي مَا لَيْسَ لَكَ بِهِ عِلْمٌ فَلَا تُطِعْهُمَا وَصَاحِبُهُمَا فِي الدُّنْيَا مَعْرُوفًا وَاتَّبِعْ سَبِيلَ مَنْ أَنَابَ
إِلَيَّ ثُمَّ إِلَيَّ مَرْجِعُكُمْ فَأُنَبِّئُكُمْ بِمَا كُنْتُمْ تَعْمَلُونَ

“Eğer, hakkında hiçbir bilgi sahibi olmadığın bir şeyi bana ortak koşman için seninle uğraşırlarsa, onlara itaat etme. Fakat dünyada onlarla iyi geçin. Bana yönelenlerin yoluna uy. Sonra dönüşünüz ancak banadır. Ben de size yapmakta olduğunuz şeyleri haber vereceğim.”⁸⁸

وَلِنَبِّؤَنَّكُمْ حَتَّىٰ نَعْلَمَ الْمُجَاهِدِينَ مِنْكُمْ وَالصَّابِرِينَ وَنَبْلُوَا أَخْبَارَكُمْ

“Andolsun, içinizden, cihad edenleri ve sabredenleri belirleyinceye ve durumlarınızı ortaya koyuncaya kadar sizi deneyeceğiz.”⁸⁹

إِنَّمَا الْمُؤْمِنُونَ الَّذِينَ آمَنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ ثُمَّ لَمْ يَرْتَابُوا وَجَاهَدُوا بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أُولَٰئِكَ هُمُ الصَّادِقُونَ

“İman edenler ancak, Allah'a ve Peygamberine inanan, sonra şüpheye düşmeyen, Allah yolunda mallarıyla ve canlarıyla cihad edenlerdir. İşte onlar doğru kimselerin ta kendileridir.”⁹⁰

وَلَا تَحْسَبَنَّ الَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَمْواتًا بَلْ أَحْيَاءُ عِنْدَ رَبِّهِمْ يُرْزَقُونَ

“Allah yolunda öldürülenleri sakın ölüler sanma. Bilakis onlar diridirler, Rableri katında Allah'ın, lütfundan kendilerine verdiği nimetlerin sevincini yaşayarak rızıklandırılmaktadırlar.”⁹¹

لَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الدِّينِ لَمْ يُقَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَلَمْ يُخْرِجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ أَنْ تَبَرُّوهُمْ وَتُقْسِطُوا إِلَيْهِمْ إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ
الْمُقْسِطِينَ

“Allah sizi, din konusunda sizinle savaşmamış, sizi yurtlarınızdan da çıkarmamış kimselere iyilik etmekten, onlara âdil davranmaktan men etmez. Şüphesiz Allah âdil davrananları sever.”⁹²

إِنَّمَا يَنْهَيْكُمْ اللَّهُ عَنِ الدِّينِ قَاتِلُوكُمْ فِي الدِّينِ وَأَخْرَجُوكُمْ مِنْ دِيَارِكُمْ وَظَاهَرُوا عَلَىٰ إِخْرَاجِكُمْ أَنْ تَوَلَّوْهُمْ وَمَنْ يَتَوَلَّهُمْ
فَأُولَٰئِكَ هُمُ الظَّالِمُونَ

“Allah, sizi ancak, sizinle din konusunda savaşan, sizi yurtlarınızdan çıkararak ve çıkarılmanız için destek verenleri dost edinmekten men eder. Kim onları dost edinirse, işte onlar zalimlerin ta kendileridir.”⁹³

ثُمَّ يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ وَجَاهِدُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ بِأَمْوَالِهِمْ وَأَنْفُسِهِمْ دَلِمَ خَيْرٌ لَكُمْ إِنْ كُنْتُمْ تَعْلَمُونَ

“Allah'a ve peygamberine inanır, mallarınızla ve canlarınızla Allah yolunda cihat edersiniz. Eğer bilerseniz, bu sizin için çok hayırlıdır.”⁹⁴

⁸⁸ Lokman, 31/15.

⁸⁹ Muhammed, 47/31.

⁹⁰ Hucurat, 49/15.

⁹¹ Ali İmrân, 2/169.

⁹² Mümtehine, 60/8.

⁹³ Mümtehine, 60/9.

كُنِبَ عَلَيْكُمُ الْقِتَالُ وَهُوَ كُرْهٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَن تَكْرَهُوا شَيْئًا وَهُوَ خَيْرٌ لَّكُمْ وَعَسَىٰ أَن تُحِبُّوا شَيْئًا وَهُوَ شَرٌّ لَّكُمْ وَاللَّهُ يَعْلَمُ
وَأَنْتُمْ لَا تَعْلَمُونَ

“Savaş, hoşunuza gitmediği halde, size farz kılındı. Olur ki, bir şey sizin için hayırlı iken, siz onu hoş görmezsiniz. Yine olur ki, bir şey sizin için kötü iken, siz onu seversiniz. Allah bilir, siz bilmezsiniz.”⁹⁵

إِنَّ اللَّهَ يُحِبُّ الَّذِينَ يُقَاتِلُونَ فِي سَبِيلِهِ صَفًّا كَانَتْهُمْ بُنْيَانٌ مَّرْصُوصٌ

“Hiç şüphesiz ki Allah, kendi yolunda, duvarları birbirine kenetlenmiş bir bina gibi saf bağlayarak çarpışanları sever.”⁹⁶

قَاتِلُوا الَّذِينَ لَا يُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ وَلَا بِالْيَوْمِ الْآخِرِ وَلَا يُحَرِّمُونَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ وَرَسُولُهُ وَلَا يَدِينُونَ بَيْنَ الْحَقِّ مِنَ الَّذِينَ
أُوتُوا الْكِتَابَ حَتَّىٰ يُعْطُوا الْجِزْيَةَ عَن يَدٍ وَهُمْ صَاغِرُونَ

“Kendilerine kitap verilenlerden Allah'a ve ahiret gününe iman etmeyen, Allah'ın ve Resûlü'nün haram kıldığını haram saymayan ve hak din İslam'ı din edinmeyen kimselerle, küçülerek (boyun eğerek) kendi elleriyle cizyeyi verinceye kadar savaşın.”⁹⁷

فَإِذَا لَقِيتُمُ الَّذِينَ كَفَرُوا فَضَرْبَ الرِّقَابِ حَتَّىٰ إِذَا أَثَخَّنْتُمُوهُمْ فَشُدُّوا الْوَثَاقَ فَإِمَّا مَنًّا بَعْدُ وَإِمَّا فِدَاءً حَتَّىٰ تَضَعَ الْحَرْبُ
أُوزَارَهَا ذَٰلِكَ وَلَوْ يَشَاءُ اللَّهُ لَانتَصَرَ مِنْهُمْ وَلَكِن لِّيَبْلُوَ بَعْضَكُمْ بِبَعْضٍ وَالَّذِينَ قُتِلُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَلَنْ يُضِلَّ أَعْمَالَهُمْ

“[(Savaşta) inkâr edenlerle karşılaştığınız zaman boyunlarını vurun. Nihayet onları çökertip etkisiz hale getirdiğinizde] bağı sıkı bağlayın (sağ kalanlarını esir alın). Artık bundan sonra (esirleri) ya karşılıksız ya da fidye karşılığı salıverin. Savaş sona erinceye kadar hüküm budur. Eğer Allah dileseydi onlardan öd alırdı. Fakat sizi birbirinizle denemek için böyle yapıyor. Allah yolunda öldürülenlere gelince, Allah onların amellerini asla boşa çıkarmayacaktır.”⁹⁸

وَلَنْ يَجْعَلَ اللَّهُ لِلْكَافِرِينَ عَلَى الْمُؤْمِنِينَ سَبِيلًا

“Allah, mü'minlerin aleyhine kâfirlere hiçbir yol vermeyecektir.”⁹⁹

يَغْفِرَ لَكُمْ ذُنُوبَكُمْ وَيُدْخِلْكُمْ جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ وَمَسَاكِنَ طَيِّبَةً فِي جَنَّاتٍ عَدْنٍ ذَٰلِكَ الْفَوْزُ الْعَظِيمُ وَأُخْرَىٰ
تُحِبُّونَهَا نَصْرٌ مِنَ اللَّهِ وَفَتْحٌ قَرِيبٌ وَبَشِّرِ الْمُؤْمِنِينَ

“Allah, günahlarınızı bağışlasın, sizi içinden ırmaklar akan cennetlere ve Adn cennetlerindeki güzel meskenlere koysun. İşte bu büyük başarıdır. (12) Seveceğiniz başka bir kazanç daha var: Allah'tan bir yardım ve yakın bir fetih (Mekke'nin fethi). (Ey Muhammed!) Mü'minleri müjdele!”¹⁰⁰

⁹⁴ Saf, 61/11.

⁹⁵ Bakara, 2/216.

⁹⁶ Saf, 61/4.

⁹⁷ Tevbe, 9/29.

⁹⁸ Muhammed, 47/4.

⁹⁹ Nisa, 4/141.

¹⁰⁰ Saf, 61/12-13.

Hadisler

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ رَضِيَ اللَّهُ عَنْهُ، قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "إِنَّ فِي الْجَنَّةِ مِائَةَ دَرَجَةٍ، أَعَدَّهَا اللَّهُ لِلْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، مَا بَيْنَ الدَّرَجَتَيْنِ كَمَا بَيْنَ السَّمَاءِ وَالْأَرْضِ، فَإِذَا سَأَلْتُمْ اللَّهَ، فَاسْأَلُوهُ الْفِرْدَوْسَ، فَإِنَّهُ أَوْسَطُ الْجَنَّةِ وَأَعْلَى الْجَنَّةِ - أَرَاهُ - فَوْقَهُ عَرْشُ الرَّحْمَنِ، وَمِنْهُ تَفَجَّرُ أَنْهَارُ الْجَنَّةِ"

Buhari¹⁰¹ Ebû Hüreyre'den (ra):

Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: “*Cennette yüz derece bulunmaktadır. Allah (cc) onları yolunda cihat eden mücahitler için hazırlamıştır. Her derecenin arasında yer ve gök arası mesafe kadar mesafe vardır. Allah’tan (cc) cenneti istediğiniz zaman Firdevs’i isteyin. Çünkü o, cennetin ortası ve en yüksek makamıdır. Üzerinde Rahman’ın arşı bulunur ve oradan cennet nehirleri fışkırır.*”

عَنْ أَبِي هُرَيْرَةَ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: " الْجِهَادُ وَاجِبٌ عَلَيْكُمْ مَعَ كُلِّ أَمِيرٍ بَرًّا كَانَ أَوْ فَاجِرًا وَإِنْ هُوَ عَمِلَ الْكَبَائِرَ..."

Ebû Dâvud¹⁰² ve Beyhakî¹⁰³ Ebû Hüreyre'den (ra):

Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: “*Emîriniz birr (fazıl) veya facir ne olursa olsun, her ne kadar büyük günah işlese de (onun komutası altında) cihad etmeniz size farzdır.*”

عَنْ أَنَسٍ قَالَ: قَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "...الْجِهَادُ مَاضٍ مُنْذُ بَعَثَنِي اللَّهُ تَعَالَى إِلَيَّ أَنْ يُقَاتِلَ آخِرُ أُمَّتِي النَّجَالِ، لَا يُبْطِلُهُ جُورُ جَانِبٍ، وَلَا عَدْلُ عَادِلٍ..."

Deylemî Enes'den (ra):

Rasulullah (sav) şöyle buyurdu: “*Cihat, Allah’ın (cc) beni peygamber olarak gönderdiği zamandan itibaren ümmetimin sonuncularının deccâl ile savaşmasına kadar devam edecektir. Zalimin zulmü ve adil kimselerin adaleti onu iptal etmez.*”¹⁰⁴

Bu konuda rivayet edilen diğer hadis-i şerifler:

«مَثَلُ الْمُجَاهِدِ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَمَثَلِ الصَّائِمِ الْقَائِمِ الْفَانِتِ بِآيَاتِ اللَّهِ، لَا يَفْتُرُ مِنْ صِيَامِهِ، وَلَا صَلَاةٍ حَتَّى يَرْجِعَ الْمُجَاهِدُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ»

“*Allah (cc) yolunda cihat eden kimse, dönünceye kadar iftar etmeksizin sürekli oruç tutan, ara vermeksizin namaz kılan ve devamlı Allah’ın ayetlerini okuyan kimse gibidir.*”¹⁰⁵

¹⁰¹ Buhari, “*Cihad ve’s-siyer*”, 4; ayrıca lafız farklılığıyla diğer bir rivayet için bkz. “*Tevhid*”, 22.

¹⁰² Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Dâvud, “*Cihad*”, 35.

¹⁰³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Beyhakî, *Şu’abü’l-îmân*, c.II, s. 443, hadis no: 8805.

¹⁰⁴ Ebû Dâvud, “*Cihad*”, 35; Hindî, *Kenzu’l-ummâl*, c. IV, s. 314, hadis no: 10664.

¹⁰⁵ Ebu’l-Hasen Müslim b. Haccâc el-Kuşeyrî, *Sahih I-V*, Dâru İhyai’t-turâsi’l-Arabî, Beyrut tsz., “*İmâre*”, 29; Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Bekr b. Ebû Şeybe, *el-Musannef fi’l-ehâdis ve’l-âsâr I-VII*, Mektebetu’r-ruşd, Rıyâd tsz., c. II, s. 202, hadis no: 19314; Ebû Avâne Yakub b. İshâk el-İsferâyîni, *Mustahrec I-V*, Dâru’l-marife, Beyrut 1419/1988, c. IV, s. 464, hadis no: 7351. (Eserde hadis metninde yer alan “لا يرجع” ibaresinin başındaki “لا” benzer hiçbir rivayette bulunmamaktadır. Anlamı da bozduğu için yazım hatası olarak değerlendirilmiş, tercümeğe yansıtılmamıştır. Trc.)

" اَتَدَّبَ اللهُ لِمَنْ خَرَجَ فِي سَبِيلِهِ، لَا يُخْرِجُهُ إِلَّا إِيمَانٌ بِي وَتَصَدِيقٌ بِرُسُلِي، أَنْ أُرْجِعَهُ بِمَا نَالَ مِنْ أَجْرٍ أَوْ غَنِيمَةٍ، أَوْ أُدْخِلَهُ الْجَنَّةَ،..."

"Allah (cc), kendisine iman ve Rasullerini tasdikten başka bir amacı olmadan yolunda (cihada) çıkan bir kimseyi ya ulaştığı ecir ve ganimet ile (evine) döndürmeyi ya da (şehit olarak) cennetine girdirmeyi üzerine almıştır."¹⁰⁶

"رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللهِ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا..."

"Allah (cc) yolunda bir gece (sınırdaki) nöbet beklemek, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır."¹⁰⁷

"لَعْدُوَةٌ فِي سَبِيلِ اللهِ أَوْ رَوْحَةٌ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا"

"Allah (cc) yolunda (cihat için) gece veya sabah yolculuk yapmak, dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır."¹⁰⁸

"رِبَاطُ يَوْمٍ وَلَيْلَةٍ خَيْرٌ مِنْ صِيَامِ شَهْرٍ وَقِيَامِهِ، وَإِنْ مَاتَ جَرَى عَلَيْهِ عَمَلُهُ الَّذِي كَانَ يَعْمَلُهُ، وَأُجْرِي عَلَيْهِ رِزْقُهُ، وَأَمِنَ الْفِتَانَ"

"(Allah (cc) yolunda) bir gün ve gece nöbet beklemek, bir ay oruç tutup gecesini de ibadetle geçirmekten daha hayırlıdır. Eğer ölürse (Kıyamet gününe kadar murabıt olarak) yaptığı ameli (defterine) yazılır, (Allah (cc) katında diridir) rızıklanır ve fitnelerden (kabir azabından) emin olur."¹⁰⁹

"مَا اغْبَرَّتْ قَدَمَا عَبْدٍ فِي سَبِيلِ اللهِ فَتَمَسَّهُ النَّارُ"

"Allah (cc) yolunda ayağı tozlanan bir kişiye cehennem ateşi dokunmaz."¹¹⁰

"لَا يَجْتَمِعُ كَافِرٌ وَقَاتِلُهُ فِي النَّارِ"

"Kâfir ve onu öldüren (Müslüman) ebediyen cehennemde bir arada bulunmazlar."¹¹¹

"مِنْ خَيْرِ مَعَاشِ النَّاسِ لَهُمْ، رَجُلٌ مُمْسِكٌ عِنَانَ فَرَسِهِ فِي سَبِيلِ اللهِ، يَطِيرُ عَلَى مَنَابِقِهِ، كُلَّمَا سَمِعَ هَيْعَةً، أَوْ فَرْعَةً طَارَ إِلَيْهِ، يَبْتَغِي الْقَتْلَ وَالْمَوْتَ مَطْمَئِنَةً، أَوْ رَجُلٌ فِي غَنِيمَةٍ فِي رَأْسِ شَعْفَةٍ مِنْ هَذِهِ الشَّعَفِ، أَوْ بَطْنِ وَادٍ مِنْ هَذِهِ الْأَوْدِيَةِ، يُقِيمُ الصَّلَاةَ، وَيُؤْتِي الزَّكَاةَ، وَيَعْبُدُ رَبَّهُ حَتَّى يَأْتِيَهُ الْيَقِينُ، لَيْسَ مِنَ النَّاسِ إِلَّا فِي خَيْرٍ"

¹⁰⁶ Buhari, "Îmân", 25.

¹⁰⁷ Taberânî, *Mu'cem*, c. VI, s. 252, hadis no: 6134; Beyhakî, *Şu'abü'l-Îmân*, c. VI, s. 138, hadis no: 3979; Tirmizi, "Fezâilü'l-cihâd", 26.

¹⁰⁸ Buhârî, *Cihâd ve's-siyer*", 5; Müslim, "Îmâre", 30; Tirmizî, "Fez'ailü'l-cihad", 17; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIX, s. 353, hadis no: 12350; s. 424, hadis no: 12435; c. XX, s. 27, hadis no: 12556; s. 402, hadis no: 13162; c. XXI, s. 300, hadis no: 13780; c. XXIV, s. 335, hadis no: 15563; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 462, hadis no: 4602; Taberânî, *Mu'cem*, c. VI, s. 190, hadis no: 5959; c. XI, s. 388, hadis no: 12081; Beyhakî, *Şu'abü'l-Îmân*, c. VI, s. 116, hadis no: 3951; Ebû Muhammed Abdullah b. Abdurrahman ed-Dârimî, *Sünen I-IV*, Dâru'l-muğnî, Suudi Arabistan 1412/2000, c. III, s. 1551, hadis no: 2443.

¹⁰⁹ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Müslim, "Îmâre", 50.

¹¹⁰ Buhari, "Cihad ve's-siyer", 16.

¹¹¹ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, c. IV, s. 225, hadis no: 19514. Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Müslim, "Îmâre", 36; Ebû Dâvud, "Cihad" 11; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XV, s. 85, hadis no: 9163; s. 197, hadis no: 9341.

“Yaşam bakımından insanların en hayırlılarından birisi, Allah (cc) yolunda (cihat için) atının yularını tutandır. Her ne zaman bir savaş (olduğunu) duysa veya savaş için yardım çağrısı işitse atının üzerinde uçar gibi sürate oraya gider. (Şehadete olan şiddetli arzusundan dolayı) ölüm bulunan yerlerde (Allah (cc) yolunda) ölmeyi ve öldürmeyi arar. Diğeri ise (fitne zamanında) dağlardan bir dağın başında veya vadilerden bir vadide geçimi için gerekli az bir mal ile yaşar, namazını kılar, zekâtını verir ve ölüm gelinceye kadar ibadet ile meşgul olur (fitnelere bulaşmaz). İnsanlar da onu ancak hayır ile anarlar.”¹¹²

"مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا، وَمَنْ خَلَّفَ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ فَقَدْ غَزَا"

“Bir kimse Allah (cc) yolunda (cihada çıkan) bir gaziyi donatırsa, kendisi de gaza etmiş gibidir. (Aynı şekilde gazinin geride bıraktığı) ailesini onun yerine idare ederse, kendisi de gaza etmiş gibidir.”¹¹³

"حُرْمَةُ نِسَاءِ الْمُجَاهِدِينَ عَلَى الْقَاعِدِينَ كَحُرْمَةِ أُمَّهَاتِهِمْ، وَمَا مِنْ رَجُلٍ مِنَ الْقَاعِدِينَ يَخْلُفُ رَجُلًا مِنَ الْمُجَاهِدِينَ فِي أَهْلِهِ، فَيُخُونُهُ فِيهِمْ إِلَّا وَقَفَ لَهُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ فَيَأْخُذُ مِنْ عَمَلِهِ مَا شَاءَ، فَمَا ظَنُّكُمْ؟"

“Mücahitlerin hanımlarının, cihada çıkmayıp geride kalanlar yanında (saygı ve haklarına riayet konusundaki) yerleri, öz annelerinin yeri gibidir. Mücahitlerin ailesinin bakımını üstlenip geride kalanlardan bir kişi onun ailesine ihanet ederse, kıyamet gününde (hak sahibinin) önünde durdurulur ve (yaptığının cezası olarak) amelinden dilediği kadar alır. Siz onlar hakkında ne zan ediyorsunuz? (bu iş bu kadar önemsiz mi?)”¹¹⁴

عَنْ أَبِي مَسْعُودٍ الْأَنْصَارِيِّ قَالَ: جَاءَ رَجُلٌ بِنَاقَةٍ مَخْطُومَةٍ فَقَالَ رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ: "لَكَ بِهَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ سَبْعِمِائَةَ كُلِّهَا مَخْطُومَةٌ"

Ebû Mesud el-Ensârî’den rivayet edilmiştir. Şöyle dedi: Bir kişi (Rasulullah’a (sav) cihadda kullanılması için yularlı (eğerlenmiş) bir deve getirdi. Rasulullah (sav) ona “Kıyamet gününde bunun mükâfatı olarak sana yedi yüz deve verilecek. Hepsi de (bu şekilde) yularlı olacak” dedi.¹¹⁵

¹¹² Lafız farklılığı ile rivayet için bkz. Müslim, “İmâre”, 6; Beyhakî, *Şu’abü’l-Îmân*, c. VI, s. 141, hadis no: 3983; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. VI, s. 474, hadis no: 7380, 7381.

¹¹³ Tirmizi, “*Fezâilü’l-cihad*”, 6; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. VI, s. 479, hadis no: 7403, 7406; Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Buhari, “*Cihad ve’s-siyer*”, 38; Müslim, “*İmâre*”, 38; Ebû Dâvud, “*Cihad*”, Nesâî, “*Cihad*”, 40; Dârimî, “*Cihad*”, 27, 31; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 489, hadis no: 4631.

¹¹⁴ Müslim, “*İmâre*”, 39; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXVIII, s. 76, hadis no: 22976; Beyhaki, *Şu’abü’l-îmân*, c. VI, s. 135, Hadis no: 3976; Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Dâvud, “*Cihad*”, 12; Nesâî, “*Cihad*”, 43, 44; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. IV, s. 481, hadis no: 7415, 7418 - 7423; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 492, hadis no: 4634, 4635; Taberâni, *Mu’cem*, c. II, s. 23, hadis no: 1164.

¹¹⁵ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Müslim, “*İmâre*”, 37; Dârimî, “*Cihad*”, 12; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. IV, s. 477, hadis no: 7397; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 506, hadis no: 4649; Taberâni, *Mu’cem*, c. XVII, s. 229, hadis no: 634; Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 99, hadis no: 2449.

"لَنْ يُبْرَحَ هَذَا الدِّينُ قَائِمًا يُقَاتِلُ عَلَيْهِ عَصَابَةٌ مِنَ الْمُسْلِمِينَ حَتَّى تَقُومَ السَّاعَةُ"

"Bu din, Müslümanlardan bir grup uğruna savaştığı sürece kıyamete kadar dimdik ayakta kalacaktır."¹¹⁶

"لَا يُكَلِّمُ أَحَدٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَاللَّهُ أَعْلَمُ لِمَنْ يُكَلِّمُ فِي سَبِيلِهِ، إِلَّا جَاءَ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَجَرَحَهُ يَتَعَبُ دَمًا، اللَّوْنُ لَوْنُ الدَّمِ، وَالرِّيْحُ رِيْحُ الْمِسْكِ"

"Allah (cc) yolunda cihad ederken yaralanan bir kişi kıyamet gününde (Allah'ın (cc) huzuruna) yarasından kan aktığı halde gelir; renk kan rengi, (fakat) koku misk kokusudur."¹¹⁷

"مَا مِنْ أَحَدٍ يَدْخُلُ الْجَنَّةَ، يُحِبُّ أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا، وَ لَهُ مَا فِي الْأَرْضِ مِنْ شَيْءٍ، إِلَّا الشَّهِيدُ، يَتَمَنَّى أَنْ يَرْجَعَ إِلَى الدُّنْيَا فَيَقْتَلَ عَشْرَ مَرَّاتٍ، لِمَا يَرَى مِنَ الْكِرَامَةِ"

"(Allah (cc) yolunda) Şehit olan bir kimse dışında, cennete giren hiçbir kul – yeryüzünde pek çok şeye sahip olduğu halde (tekrar)- dünyaya dönmek istemez. Şehit, gördüğü ikramlardan dolayı dünyaya dönmek ve onlarca defa öldürülmeyi arzular."¹¹⁸

"مَنْ سَأَلَ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ الشَّهَادَةَ بِصِدْقٍ بَلَغَهُ اللَّهُ مَنَازِلَ الشُّهَدَاءِ، وَإِنْ مَاتَ عَلَى فِرَاشِهِ"

"Her kim, ihlasla (canı gönülden) Allahtan (cc) şehit olmayı isterse, yatağında ölse dahi Allah (cc) onu şehitler makamına ulaştırır."¹¹⁹

"مَا تَعُدُّونَ الشُّهَيْدَ فَيْكُمْ؟" قَالُوا: يَا رَسُولَ اللَّهِ، مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، قَالَ: "إِنَّ شُهَدَاءَ أُمَّتِي إِذَا لَقِيلُوا... مَنْ قُتِلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ مَاتَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ مَاتَ فِي الطَّاعُونَ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ مَاتَ فِي الْبَطْنِ فَهُوَ شَهِيدٌ"

(Bir gün Rasulullah (sav) ashabına) "İçinizden kimleri şehitler arasında sayarsınız?" diye sordu. Ona "Ya Rasulallah! (sav) Allah (cc) yolunda öldürülenler şehittir" dediler. (Bunun üzerine) "O zaman ümmetimin şehitleri pek azdır" dedi. "(Öyleyse) onlar kimlerdir Ya Rasulallah?" dediler. Rasulullah (sav) da "Allah (cc) yolunda öldürülen şehittir; Allah (cc) yolunda ölen şehittir; tâundan (vebadan) ölen şehittir; karın hastalığından (ateş ve ishalden) ölen şehittir" dedi.¹²⁰

¹¹⁶ Müslim, "İmâre", 53; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXIV, s. 499, hadis no: 20984; s. 515, hadis no: 21013; s. 527, hadis no: 21044; Taberânî, *Mu'cem*, c. II, s. 225, hadis no: 1931.

¹¹⁷ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Malik b. Enes, *Muvatta*, Dâru ihyâi't-turâsi'l-Arabî, Beyrut 1406/1985, c. II, s. 461, hadis no: 29; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XII, s. 250, hadis no: 7302; Müslim, "İmâre", 28; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. IV, s. 454, hadis no: 7312; s. 457, hadis no: 7325; Buhârî, "Cihâd ve's-siyer", 10; Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 17; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 509, hadis no: 4652.

¹¹⁸ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Buhârî, "Cihad ve's-siyer", 21; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIX, s. 62, hadis no: 12003; c. XX, s. 171, hadis no: 12771; c. XXI, s. 372, hadis no: 13924; Müslim, "Cihad ve's-siyer", 29; Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 25; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. IV, s. 457, hadis no: 7326; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 518, hadis no: 4661, 4662.

¹¹⁹ Müslim, "İmâre", 46; Tirmizî, "Fezâilü'l-cihad", 19; Nesâî, "Cihad", 32; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. IV, s. 490, hadis no: 7446; İbn Hibbân, *Sahih*, c. VII, s. 465, hadis no: 3192; Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 87, hadis no: 2412; Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz İbn Mace, "Cihad", 15.

¹²⁰ Beyhakî, *Şu'abü'l-îmân*, c. XII, s. 290, hadis no: 9415. Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Müslim, "İmâre", 51; Abdurrezzak, *Musannef*, c. V, s. 270, hadis no: 9574, 9576; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, c. IV, s. 220, hadis no: 19473, 19474; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIII, s. 456, hadis no: 8092; c. XV, s. 434, hadis no: 9695; c. XXXVII, s. 360, hadis no: 22685; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. IV, s. 497, hadis no: 7472; Taberânî,

"مَا مِنْ غَازِيَةٍ، أَوْ سَرِيَّةٍ، تَغْزُوا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَتَغْنَمُ وَتَسْلَمُ، إِلَّا كَانُوا قَدْ تَعَجَّلُوا ثَلَاثِي أَجُورِهِمْ، وَمَا مِنْ غَازِيَةٍ، أَوْ سَرِيَّةٍ، تُخَفِّقُ وَتُصَابُ، إِلَّا تَمَّ أَجُورُهُمْ"

"Allah (cc) yolunda gaza eden veya seriyyeye çıkanlar, ganimet alır ve (yaralanmadan, vücutları) sağlam olarak geri dönerlerse, ecirlerinin üçte ikisini peşin olarak almış olurlar. Yine Allah (cc) yolunda gaza eden veya seriyyeye çıkan kimseler ganimet almaz, yaralanır veya şehit olurlarsa ecirleri tam olur."¹²¹

"مَنْ مَاتَ وَلَمْ يَغْزُ، وَلَمْ يَحْدِثْ نَفْسَهُ بِالْغَزْوِ، مَاتَ عَلَى شُعْبَةٍ مِنَ النِّفَاقِ"

"Bir kişi gaza (cihad) etmeden ve çıkma isteğini nefesine söylemeden (çıkma niyet etmeden) ölürse, bir çeşit münafıklık üzerine ölür."¹²²

"مَنْ قَاتَلَ لِتَكُونَ كَلِمَةُ اللَّهِ هِيَ الْعُلْيَا، فَهُوَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ"

"Bir kimse (başka bir amaç gütmekten yalnızca) Allah'ın (cc) kelimesi (kelime-i tevhit veya dini) en üstün olsun diye savaşırsa işte o, Allah (cc) yolundadır."¹²³

"لَا تَزَالُ طَائِفَةٌ مِنْ أُمَّتِي يُقَاتِلُونَ عَلَى الْحَقِّ ظَاهِرِينَ عَلَى مَنْ نَاوَاهُمْ حَتَّى يُقَاتِلَ آخِرُهُمُ الْمَسِيحَ الدَّجَالَ"

"Ümmetimden bir grup, hakkı gerçekleştirmek için, sonuncuları mesihü'd-deccâlle savaşına kadar düşmanlarına (Allah'ın (cc) yardımıyla) galip ve muzaffer olarak (veya düşmanları tarafından tanınır/bilinir oldukları halde) cihad etmeye devam edecektir."¹²⁴

"مَنْ لَمْ يَغْزُ وَلَمْ يُجَهِّزْ غَازِيًا أَوْ يَخْلُفْ غَازِيًا فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ، أَصَابَهُ اللَّهُ بِقَارِعَةٍ قَبْلَ يَوْمِ الْقِيَامَةِ"

"Bir kimse cihad etmez ve bir gaziye donatmaz veya geride bıraktığı ailesiyle güzel bir şekilde ilgilenmezse, Allah (cc) kıyamet gününden önce ona helak edecek bir sıkıntı/bela isabet ettirir."¹²⁵

"جَاهِدُوا الْمُشْرِكِينَ بِأَمْوَالِكُمْ، وَأَنْفُسِكُمْ، وَالسِّنْيَتِمْ"

"Müşriklerle mallarınızla, canlarınızla ve dillerinizle cihad edin."¹²⁶

Mu'cem, c. VI, s. 247, hadis no: 6115, 6116; c. XIII, s. 31, hadis no: 66; c. XVIII, s. 87; c. XIV, s. 56, hadis no: 14650;

¹²¹ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Müslim, "İmâre", 44; Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. XI, s. 142, hadis no: 6577; İbn Mâce Muhammed b. Abdillâh el-Kazvîni, Sunen I-II, Dâru İhyâi kutubi'l-Arabî, Beyrut tsz., "Cihad", 13; Ebû Avâne, Mustahrec, c. IV, s. 490; hadis no: 7444; Taberânî, Mu'cem, c. XIII, s. 35; c. XIV, s. 63, hadis no: 14661; Hâkim, Müstedrek, c. II, s. 87, hadis no: 2414; Beyhakî, Şu'abü'l-Îmân, c. VI, s. 107, hadis no: 3940; Ebû Dâvud, "Cihad", 13; Nesâî, "Cihad", 12.

¹²² Müslim, "İmâre", 47; Ebû Dâvud, "Cihad", 18; Ebû Avâne, Mustahrec, c. IV, s. 491, hadis no: 7451; Hâkim, Müstedrek, c. II, s. 88, hadis no: 2418, 2419.

¹²³ Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. XXXII, s. 243, hadis no: 19493; s. 314, hadis no: 19543; s. 368, hadis no: 19596; s. 404, hadis no: 19631; s. 517, hadis no: 19740; c. XXXVI, s. 369, hadis no: 22043; Buhari, "İlim", 45; "Cihad ve's-siyer", 15; "Farzu'l-humus", 9; "Tevhid", 28; Müslim, "İmâre", 42; İbn Mâce, "Cihad", 13; Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 16; Ebû Dâvud, "Cihad", 26; Nesâî, "Cihad", 17; Ebû Avâne, Mustahrec, c. IV, s. 485, 486, hadis no: 7428, 7429, 7432, 7433, 7434, 7436, 7437; İbn Hibbân, Sahih, c. X, s. 493, hadis no: 4636; Hâkim, Müstedrek, c. II, s. 119, hadis no: 2520; Beyhakî, Şu'abü'l-Îmân, c. VI, s. 123, hadis no: 3958;

¹²⁴ Ahmed b. Hanbel, Müsned, c. XXXIII, s. 149, hadis no: 19920; Ebû Dâvud, "Cihad", 4; Taberânî, Mu'cem, c. XVIII, s. 116, hadis no: 228; Hâkim, Müstedrek, c. II, s. 81, hadis no: 2392; c. IV, s. 497, hadis no: 8391.

¹²⁵ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. İbn Mâce, "Cihad", 5; Dârimî, Sünen, c. III, s. 1597, hadis no: 2462; Ebû Dâvud, "Cihad", 18; Taberânî, Mu'cem, c. VIII, s. 179, hadis no: 7747.

"أَفْشُوا السَّلَامَ، وَأَطْعِمُوا الطَّعَامَ، وَاضْرِبُوا الْهَامَ، ثَوْرُثُوا الْجَنَانَ"

"(Aranızda) Selamı yayın, (çevrenize, fakirlere) yemek yedin, (cihada çıkın) kâfirlerin boynunu vurun, cennetlere mirasçı olun."¹²⁷

"كُلُّ مَيِّتٍ يُخْتَمُ عَلَى عَمَلِهِ إِلَّا الَّذِي مَاتَ مُرَابِطًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّهُ يُنْمَى لَهُ عَمَلُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ، وَيَأْمَنُ مِنْ فِتْنَةِ

الْقَبْرِ"

"Ölen her kişinin amel defteri kapanır, Ancak Allah (cc) yolunda murabıt (nöbet bekler) halde ölen kimse hariç; kesinlikle onun ameli kıyamet gününe kadar çoğaltılır ve kabir fitnesinden (azabından) emin olur."¹²⁸

"أَفْضَلُ الصَّدَقَاتِ ظِلُّ فُسْطَاطٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَمَنْيْحَةُ خَادِمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ طُرُوقُهُ فَحْلٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ"

"Sadakaların en faziletlisi Allah (cc) yolunda (olanlar için) gölgelenecekleri bir çadır veya Allah (cc) yolunda (olanlara hizmet için) bir hizmetçi yahut Allah (cc) yolunda (olanlara kullanacakları) genç bir binek hayvanı vermektir."¹²⁹

"لَا يَلِجُ النَّارَ مَنْ بَكَى مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ حَتَّى يُعَوِّدَ اللَّبْنَ فِي الضَّرْعِ، وَلَا يَجْتَمِعُ غُبَارٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَدُخَانَ جَهَنَّمَ فِي

مَنْخَرِي مُسْلِمٍ أَبَدًا."

"Sağılan süt memeye dönünceye kadar, Allah (cc) korkusundan ağlayan kişi cehenneme girmez. Bir Müslümanın burun deliklerinde, Allah (cc) yolunda (cihat esnasında kalkan) toz ile cehennem dumanı asla bir araya gelmez."¹³⁰

"عَيْنَانِ لَا تَمْسُهُمَا النَّارُ: عَيْنٌ بَكَتْ مِنْ خَشْيَةِ اللَّهِ، وَعَيْنٌ بَاتَتْ تَحْرُسُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ"

"İki göz vardır ki onlara cehennem ateşi dokunmaz: Allah (cc) korkusundan ağlayan göz ve Allah (cc) yolunda nöbet beklerken uykusuz kalan göz."¹³¹

"مَنْ قَاتَلَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَوَاقَ نَاقَةَ فَفَدَى وَجَبَتْ لَهُ الْجَنَّةُ وَمَنْ جُرِحَ جُرْحًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَوْ نُكِبَ نُكْبَةً تَجِيءُ يَوْمَ الْقِيَامَةِ

كَأَغْرَرٍ مَا كَانَتْ لَوْنُهَا الرَّعْفَرَانُ وَرِيحُهَا الْمِسْكُ وَمَنْ خَرَجَ بِهِ خُرَاجٌ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَإِنَّ عَلَيْهِ طَابِعَ الشَّهَادَةِ"

"Bir kişi Allah (cc) yolunda deve sağımı kadar¹³² (kısa bir süre veya sabahtan akşama kadar) savaşırsa kesinlikle ona cennet vacip olur. Bir kişi Allah (cc) yolunda yaralanır veya vücudu (savaşma dışında başka bir nedenle) yara olursa kıyamet gününde, dünyada olduğu

¹²⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIV, s. 272, hadis no: 12246; c. XXI, s. 232, hadis no: 13638; Dârimî, *Sünen*, c. III, s. 1577, hadis no: 2475; Ebû Dâvud, "Cihad", 18; Nesâî, "Cihad", 1; Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 91, hadis no: 2427.

¹²⁷ Tirmizî, "Etime", 44.

¹²⁸ Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 2; Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXVIII, s. 589, hadis no: 17359; c. XXXIX, s. 375, hadis no: 23950; s. 377, hadis no: 23954; Ebû Dâvud, "Cihad", 16; Ebû Avâne, *Mustahrec*, c. IV, s. 496, hadis no: 7463; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 484, hadis no: 4624; Taberânî, *Mu'cem*, c. XVIII, s. 311, hadis no: 803; Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 88, hadis no: 2417; s. 156, hadis no: 2637; Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. VI, s. 141, hadis no: 3982.

¹²⁹ Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 5; Ayrıca bkz. Taberânî, *Mucem*, c. VIII, s. 234, hadis no: 7916.

¹³⁰ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. II, s. 234, hadis no: 779; Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd" 8; Nesâî, "Cihad", 8.

¹³¹ Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 12; Ayrıca bkz. Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. II, s. 232, hadis no: 775.

¹³² Metinde "فوق" olarak geçen kelime, kaynaklarda "فواق" şeklinde geçmektedir, tercüme kaynaklara göre yapıldı.

şekilden daha fazlası gibi gelir, rengi zaferan rengi, kokusu ise misk kokusu... Bir kişi Allah (cc) yolunda (cihada giderken savaş sonucu olmadan) vücudunda bir yara veya çıban çıkarsa bu, (kıyamet gününde) onun üzerinde bir mühür, bir şehitlik alameti olur (ve o, şehitler arasında sayılır).”¹³³

"رِبَاطُ يَوْمٍ فِي سَبِيلِ اللَّهِ خَيْرٌ مِنْ أَلْفِ يَوْمٍ فِيمَا سِوَاهُ مِنَ الْمَنَازِلِ "

"Allah (cc) yolunda bir gün (nöbet) beklemek, diğer menzillerde/konaklama yerlerinde bin gün beklemekten daha hayırlıdır.”¹³⁴

(قَالَ النَّبِيُّ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ) حِينَ سُئِلَ: أَيُّ الْأَعْمَالِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: "إِيمَانٌ لَا شَكَّ فِيهِ، وَجِهَادٌ لَا غُلُولَ فِيهِ، وَحَجَّةٌ مَبْرُورَةٌ" وَ قَالَ حِينَ سُئِلَ: فَأَيُّ الصَّلَاةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: "طُولُ الْفِيَامِ" وَ قِيلَ (حِينَ سُئِلَ): فَأَيُّ الصَّدَقَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: "جُهْدُ الْمُقِلِّ" قِيلَ فَأَيُّ الْهَجْرَةِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: "مَنْ هَجَرَ مَا حَرَّمَ اللَّهُ" قِيلَ: فَأَيُّ الْجِهَادِ أَفْضَلُ؟ قَالَ: "مَنْ جَاهَدَ الْمُشْرِكِينَ بِمَالِهِ وَنَفْسِهِ" قِيلَ: فَأَيُّ الْقَتْلِ أَشْرَفُ؟ قَالَ: "مَنْ أَهْرَيْقَ دَمَهُ وَعَقَرَ جَوَادُهُ"

"Nebi (sav), "En faziletli amel hangisidir?" diye sorulduğunda "Şek/şüphe olmayan iman, (ganimet malından) çalma olmayan cihad ve günah karışmayan hac ibadetidir" dedi. "En faziletli namaz hangisidir?" diye sorulunca, "Kıyamı uzun olan" dedi. "En faziletli sadaka hangisidir?" diye sorulunca "İhtiyacı olmasına rağmen fakir kimsenin verdiği" dedi. "En faziletli hicret hangisidir" diye sorulunca, "Allah'ın (cc) haram kıldığı şeylerden hicret eden kimsenin hicretidir" dedi. "En faziletli cihad hangisidir?" diye sorulunca "Müşriklerle malıyla ve canıyla cihad eden kimsenin cihadıdır" dedi. "En şerefli ölüm hangisidir?" diye sorulunca da "Kanı akıtılan ve iyi atı yaralanan kimsenin ölümüdür" dedi.”¹³⁵

"لَا تَرْكَبِ الْبَحْرَ إِلَّا حَاجًّا، أَوْ مُعْتَمِرًا، أَوْ غَازِيًّا فِي سَبِيلِ اللَّهِ؛ فَإِنَّ تَحْتَ الْبَحْرِ نَارٌ، وَتَحْتَ النَّارِ بَحْرٌ"

"Gemiye ancak hac, umre veya Allah (cc) yolunda gazi olmak (amacıyla) bin. Çünkü denizin altında ateş, ateşin altında deniz vardır.”¹³⁶

"مَنْ احْتَسَبَ فَرَسًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ ... وَتَصَدَّقًا بِوَعْدِهِ، فَإِنَّ شِبَعَهُ وَرَبِيَّهُ وَرَوْتَهُ وَبَوْلَهُ فِي مِيزَانِهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ"

"Bir kişi Allah (cc) yolunda (cihad için Allah'a (cc) inanarak ve sevap) vadini tasdik ederek bir at beslerse, ona vermiş olduğu su, yem ile (atın) idrar ve dışkısı kıyamet gününde terazisine (sevap olarak) konulur.”¹³⁷

¹³³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Dâvud, "Cihâd", 42; Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 21; Nesâî, "Cihâd", 21; Ayrıca bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXVI, s. 342, hadis no: 22014; Taberânî, *Mu'cem*, c. XX, s. 104, hadis no: 204, 206, 207; Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 87, hadis no: 2410; Beyhakî, *Şu'abü'l-Îmân*, c. VI, s. 111, hadis no: 3945.

¹³⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. I, s. 513, hadis no: 470; s. 561, hadis no: 558; Dârimî, *Sünen*, c. III, s. 1572, hadis no: 2468; Tirmizî, "Fezâilü'l-cihâd", 26; Nesâî, "Cihad", 35.

¹³⁵ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXIV, s. 122, hadis no: 15401; Dârimî, *Sünen*, c. II, s. 892, hadis no: 1464; Nesâî, "Zekât", 51.

¹³⁶ Ebû Dâvud, "Cihâd", 9; Taberânî, *Mu'cem*, c. XIII, s. 584, hadis no: 14499.

¹³⁷ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Buhârî, "Cihâd ve's-siyer", 45; Beyhakî, *Şu'abü'l-Îmân*, c. VI, s. 150, hadis no: 3994; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIV, s. 454, hadis no: 8866; Nesâî, "Hayl", 11; İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 529, hadis no: 4673; Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 101, hadis no: 2456.

"اللَّهُمَّ بَارِكْ لِأُمَّتِي فِي بُكُورِهَا (قَالَ:) وَكَانَ إِذَا بَعَثَ سَرِيَّةً، أَوْ حَيْشًا بَعَثَهُمْ فِي أَوَّلِ النَّهَارِ"

"Allah'ım! Ümmetim için erken vakitte (günüün erken saatlerinde) kalkıp bir işe başlayanlara bereket ver (hayrını çoğalt). (Ravinin ifadesine göre) Rasulullah (sav) cihat için bir seriyye veya ordu çıkardığı zaman, onları gündüzün erken saatlerinde gönderirdi."¹³⁸

Konunun başından buraya kadar mücahitlerle ilgili rivayet edilen hadisler, kütüb-ü sitte ve *el-Mesâbih* isimli kitapta senedi ile rivayet edilmiştir.

(Hadislerin naklinde kaynakları belirtmek için kullanılan) Rumuzlar

حم, Ahmed b. Hanbel; خ, Buhârî; م, Müslim; ت, Tirmîzî; حب, İbn Hibbân; حل, Hilye; د, Ebû Dâvud; ن, Nesâî; ه, İbn Mâce; ك, Hakîm; ط, Taberî; خط, Hatîb; هب, Şu'abü'l-İmân; كر, İbn Asâkir; غ, Beğavî; ض, Ziyâ el-Makdisî; ش, İbn Ebî Şeybe; ع, Ebû Ya'la; ق, Beyhakî; ط, Tayâlisî; عب, Abdürrezzâk'a işarettir.

Taberânî¹³⁹ ve Ebû Nu'aym,¹⁴⁰ Muhammed b. Hâtîb'dan (ra):

Rasulullah (sav) şöyle dedi:

"إِذَا حُرِّمَ أَحَدُكُمْ الزَّوْجَةَ وَالْوَلَدَ فَعَلَيْهِ بِالْجِهَادِ"

"Sizden birisi hanım ve evlattan yoksun ise ona cihadı tavsiye ederim."

Ahmed b. Hanbel,¹⁴¹ Ebû Nu'aym¹⁴² ve Taberânî¹⁴³ İbn Ömer'den (ra):

«إِذَا ضَنَّ النَّاسُ بِالْدِينَارِ وَالْدِرْهَمِ، وَتَبَايَعُوا بِالْعَيْنَةِ، وَاتَّبَعُوا أَذْنَابَ الْبَقَرِ وَتَرَكَوا الْجِهَادَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ أَدْخَلَ اللَّهُ عَلَيْهِمْ دُولًا لَا يَرْفَعُهُ عَنْهُمْ حَتَّى يَرَايَعُوا دِينَهُمْ»

"İnsanlar dinar ve dirhemi vermede cimrilik gösterdikleri, îne satışı¹⁴⁴ ile alış-veriş yaptıkları, sığırların kuyruklarına yapıştıkları ve cihadı terk ettikleri zaman Allah (cc) onların üzerine zillet girdirir, dinlerine dönünceye kadar da üzerlerinden kaldırmaz."¹⁴⁵

¹³⁸ İbn Ebî Şeybe, *Musanef*, c. VI, s. 534, hadis no: 33619; Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXIV, s. 177, hadis no: 15443; s. 324, hadis no: 1557, 1558; c. XXXII, s. 169, hadis no: 19430; s. 227, hadis no: 19479; s. 228, hadis no: 19482; Dârimî, *Sünen*, c. III, s. 1581, hadis no: 2479; İbn Mâce, "*Ticârât*", 41; Ebû Dâvud, "*Cihâd*", 85; Tirmizî, "*Buyu*", 6; Nesâî, "*Siyer*", 155; İbn Hibbân, *Sahih*, c. XI, s. 62, hadis no: 4754, 4755; Taberânî, *Mu'cem*, c. VIII, s. 24, hadis no: 7275.

¹³⁹ Taberânî, *Mu'cem*, c. XIX, s. 242, hadis no: 543.

¹⁴⁰ Ebû Nu'aym Ahmed b. Abdullah el-İsbehânî, *Ma'rifetu's-sahabe I-VII*, Dâru'l-vatan, Riyâd 1419/1998, c. I, s. 172, hadis no: 650.

¹⁴¹ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. VIII, s. 440, hadis no: 4824; c. IX, s. 395, hadis no: 5562; s. 51, hadis no: 5007.

¹⁴² Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Nu'aym, *Hilye*, c. I, s. 313; c. III, s. 318.

¹⁴³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Taberânî, *Mu'cem*, c. XII, s. 432, hadis no: 13583; s. 433, hadis no: 13585; c. XIII, s. 282, hadis no: 14045.

¹⁴⁴ İslam hukuku terimi olarak îne satışı, "Bir kimsenin bir malı belli bir fiyat karşılığında vadeli olarak satıp aynı malı peşin parayla sattığı fiyattan daha ucuza geri satın almasıdır." Hadislerde yasaklanan bu işlemde göstermelik olarak akıt yapılmakta ancak taraflar, asıl maksatları olan faizli borçlanmayı meşru bir şekil/kılıf içerisinde gerçekleştirmektedirler. (Geniş bilgi için bkz. H. Yunus Apaydın, "İne", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2000, c. XXII, s. 283-285).

¹⁴⁵ Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. XIII, s. 305, hadis no: 10373; lafız farkıyla c. VI, s. 92, hadis no: 3920; Ebû Dâvud, "*İcâre*", 20.

Ahmed b. Hanbel,¹⁴⁶ Buhârî,¹⁴⁷ Müslim,¹⁴⁸ Tirmîzî¹⁴⁹ ve İbn Hibbân¹⁵⁰ Ebû Musa'dan (ra):

"إِنَّ أَبْوَابَ الْجَنَّةِ تَحْتَ ظِلَالِ السُّيُوفِ"

"Cennet kapıları kılıçların gölgesi altındadır."¹⁵¹

İbn Ebî Âsım¹⁵² ve Ebû Nu'aym'ın rivayeti:

"إِنَّ أَدْنَى دَرَعَاتِ الْمُجَاهِدِينَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ عَدْلُ صِيَامِ سَنَةٍ وَقِيَامِهَا" قِيلَ: (يَا رَسُولَ اللَّهِ)، وَمَا دَرَعَاتِ الْمُجَاهِدِينَ؟ قَالَ: يَسْفُطُ سَوَاطُهُ وَهُوَ نَاعِسٌ فَيَنْرُكُ فَيَأْخُذُهُ"

"Allah (cc) yolunda mücahitlerin (cihat esnasında geçirmiş oldukları) en az süre, bir yıl, geceleri ibadet edip gündüzleri oruç tutma (sevabına) denktir. Denildi ki: Ya Rasulellah! (sav) Bu en az süre ne kadardır? Dedi ki: Mücahit (ayakta) uyukladığı halde elinden kamçısı düşer, sonra onu (kısa bir süre) yerde bırakıp tekrar alır (işte bu kadar)."

Taberânî¹⁵³ Ebî Ümâme'den (ra):

"إِنَّ أَوَّلَ فِطْرَةٍ تَفْطُرُ مِنْ دَمِ الشَّهِيدِ تُكْفَرُ بِهَا ذُنُوبُهُ، وَالثَّانِيَةُ يُكْسَى مِنْ حُلِّ الْإِيمَانِ، وَالثَّلَاثَةُ يُزَوَّجُ مِنَ الْحُورِ"

"الْعَيْنِ"

"Şehidin, kanından yere düşen ilk damlasıyla günahları af edilir, ikincisi ile iman süsleri giydirilir, üçüncüsü ile güzel gözlü cennet hurisiyle (huru'l-iyen) evlendirilir."

Beyhakî¹⁵⁴ Enes'den (ra):

"إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ رَهْبَانِيَّةً، وَرَهْبَانِيَّةُ هَذِهِ الْأُمَّةِ الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ"

"Her ümmet için bir ruhbanlık vardır. Bu ümmetin ruhbanlığı da Allah (cc) yolunda cihattır."

Taberânî,¹⁵⁵ Ebî Ümâme'den (ra):

"إِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ سِيَّاحَةً، وَإِنَّ سِيَّاحَةَ أُمَّتِي الْجِهَادُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ، وَإِنَّ لِكُلِّ أُمَّةٍ رَهْبَانِيَّةً، وَرَهْبَانِيَّةُ أُمَّتِي الرَّبَاطُ فِي"

"نُحُورِ الْعَدُوِّ"

"Her ümmet için bir seyahat (dinen caiz olan bir maksat amacıyla beldesinden ayrılıp gurbete gitme) vardır. Ümmetimin seyahati ise Allah yolunda cihattır. Yine her ümmetin bir

¹⁴⁶ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXII, s. 309, hadis no: 19538; s. 459, hadis no: 19680.

¹⁴⁷ Buhârî, "Cihad ve's-siyer", 22, 111, 154.

¹⁴⁸ Müslim, "İmâre", 41.

¹⁴⁹ Tirmîzî, "Fezâilü'l-cihâd", 23.

¹⁵⁰ İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 478, hadis no: 4617.

¹⁵¹ Ebû Dâvud, "Cihâd", 98; Ebû Nu'aym, *Hilye*, c. II, s. 317.

¹⁵² "دَرَعَاتُ" kelimesinin "رَوَّعَاتُ" şeklinde rivayetiyle İbn Ebî Âsım, *el-Ahâd ve'l-Mesânî*, c. V, s. 166, hadis no: 2704; *el-Cihâd I-II*, Mektebetü'l-ulûm ve'l-hikem, Medine 1409, c. I, s. 350, hadis no: 124.

¹⁵³ Taberânî, *Mu'cem*, c. VIII, s. 241, hadis no: 7941.

¹⁵⁴ Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. VI, s. 95, hadis no: 3923.

¹⁵⁵ Taberânî, *Mu'cem*, c. VIII, s. 168, hadis no: 7708.

ruhbanlığı vardır. Ümmetimin ruhbanlığı ise (ani saldırıdan ülkeyi korumak için) düşmanın sızabileceği geçitlerde nöbet beklemektir.”

Ahmed b. Hanbel,¹⁵⁶ İbn Ebî Şeybe,¹⁵⁷ İbn Mâce¹⁵⁸ ve Taberânî,¹⁵⁹ Muaz’dan (ra):

"إِنِّي صَلَّيْتُ صَلَاةَ رَغَبَةٍ وَرَهْبَةٍ، سَأَلْتُ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ لِأُمَّتِي ثَلَاثًا، فَأَعْطَانِي اثْنَتَيْنِ وَرَدَّ عَلَيَّ وَاحِدَةً، سَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُسَلِّطَ عَلَيْهِمْ عَدُوًّا مِنْ غَيْرِهِمْ، فَأَعْطَانِيهَا، وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يُهْلِكَهُمْ غَرَقًا، فَأَعْطَانِيهَا، وَسَأَلْتُهُ أَنْ لَا يَجْعَلَ بِأَسْهُمِ بَيْنَهُمْ، فَرَدَّهَا عَلَيَّ"

“Kabul edilmesini umarak, reddedilmesinden de korkarak içinde dua ettiğim bir namaz kıldım. Duamda Allah ‘dan (cc) ümmetim için üç şey istedim, ikisine icabet etti birisini de reddetti. Üzerlerine kâfir düşmanları musallat etmemesini istedim, kabul etti. Onları boğularak helak etmemesini istedim, buna da icabet etti. (Son olarak) aralarında savaşmamalarını istedim, (ancak) bunu kabul etmedi.”

Ebû Bekr¹⁶⁰ ve İbn Asâkir,¹⁶¹ Yezîd b. Şecere’den (ra):

"السُّيُوفُ مَفَاتِيحُ الْجَنَّةِ"

“Kılıçlar, cennetin anahtarlarıdır.”¹⁶²

Ebû Nu’aym,¹⁶³ Ebû Eyyûb’dan (ra):

"السُّيُوفُ أَرْبِيَّةُ الْمُجَاهِدِينَ"

“Kılıçlar, mücahitlerin elbiseleridir.”¹⁶⁴

Şîrâzî, İbn Ömer’den (ra):

"الشَّهَادَةُ تَكْفُرُ كُلَّ شَيْءٍ إِلَّا الدِّينَ، وَالْغَرَقُ يُكْفِرُ كُلَّهُ"

“(Karada) Şehitlik, borç (kul hakkı) dışında her şey için kefarettir. (Denizde) Boğulma (sebebiyle şehitlik) ise her şey için keffarettir.”¹⁶⁵

¹⁵⁶ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXVI, s. 421, hadis no: 22108; s. 449, hadis no: 22136.

¹⁵⁷ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, c. VI, s. 64, hadis no: 29507.

¹⁵⁸ İbn Mâce, “*Fiten*”, 9.

¹⁵⁹ Taberânî, *Mu’cem*, c. XX, s. 148, hadis no: 306, 307.

¹⁶⁰ Ebû Bekr Muhammed b. Abdullah el-Bezzâr, *Kitâbu'l-Fevâid*, Dâru İbnu'l-Cevzî, Riyad 1417/1997, c. I, s. 513, hadis no: 637.

¹⁶¹ İbn Asâkir, *Târîhu Dimesşk*, c. LXV, s. 220.

¹⁶² Abdurrezzâk, *Musannef*, c. V, s. 256, hadis no: 9538; İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, c. IV, s. 204, hadis no: 19327, s. 207, hadis no: 19351; Taberânî, *Mu’cem*, c. XXII, s. 246, hadis no: 641; Hâkim, *Müstedrek*, c. III, s. 563, hadis no: 6086.

¹⁶³ Ebû Nu’aym, *Târîhu Isbehân*, c. I, s. 149.

¹⁶⁴ İbn Ebî Şeybe, *Musannef*, c. II, s. 43, hadis no: 6254, 6258.

¹⁶⁵ İbn Ebî Asım, *Cihad*, c. II s. 655, hadis no: 279; Ebû Nu’aym, *Hilye*, c. VIII, s. 50.

Hâkim, Râşid b. Sa'd'den (ra):

"الشُّهَدَاءُ أَمَنَاءُ اللَّهِ، قُتِلُوا أَوْ مَاتُوا عَلَى فُرُشِهِمْ"

"Şehitler, Allah'ın (cc) koruması altındadır, ister öldürülsün ister yataklarında ölsünler..."¹⁶⁶

Nesâî¹⁶⁷ ve Beyhakî,¹⁶⁸ Ebû Hureyre'den (ra):

"الشَّهِيدُ لَا يَجِدُ مَسَّ الْقَتْلِ إِلَّا كَمَا يَجِدُ أَحَدُكُمْ الْقَرْصَةَ يُقْرِصُهَا"

"Şehit, ölümün acısını sizden birisinin bir çimdik (veya bir bit, pire ısırığından) duyduğu (acı) kadar hisseder."¹⁶⁹

İbn Hibbân,¹⁷⁰ Ebü'd-Derdâ'dan (ra):

"الشَّهِيدُ يَسْفَعُ فِي سَبْعِينَ مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ"

"Şehit, (kıyamet gününde) ailesinden yetmiş kişi için şefaati olur."¹⁷¹

Ahmed b. hanbel,¹⁷² Ebû Dâvud,¹⁷³ Nesâî,¹⁷⁴ Ebû Ya'la, Taberânî¹⁷⁵ ve Hakîm,¹⁷⁶ Ebî Muaz'dan (ra):

«الْغَزْوُ غَزْوَانٍ فَأَمَّا مَنْ غَزَا ابْتِغَاءَ وَجْهِ اللَّهِ، وَأَطَاعَ الْإِمَامَ، وَأَنْفَقَ الْكَرِيمَةَ، وَيَأْسَرَ الشَّرِيكَ، وَاجْتَنَبَ الْفَسَادَ فِي الْأَرْضِ، فَإِنَّ نَوْمَهُ، وَنُبْهَهُ أَجْرٌ كُلُّهُ، وَأَمَّا مَنْ غَزَا فَخْرًا وَرِيَاءً، وَسَمْعَةً وَعَصَى الْإِمَامَ، وَأَفْسَدَ فِي الْأَرْضِ فَإِنَّهُ لَنْ يَرْجِعَ بِالْكَفَافِ»

"Gazve (savaş) iki türüdür. Bir kişi Allah (cc) rızasını talep ederek, imama itaat eder, her şeyin en iyisini (malından ve canından) harcar, arkadaşlarına da kolaylık göstererek savaşır, (bu süre içerisinde de) yeryüzünde fesattan kaçınırsa uykuda ve uyanık olduğu her an tam ecir kazanır. Ancak bir kişi gurur, insanlara gösteriş ve hava atarak savaşır, imama isyan eder, yeryüzünde fesat çıkarırsa savaşının sonunda (ve kıyamet gününde hüsrân içinde) eli boş olarak döner."¹⁷⁷

¹⁶⁶ Ebû Abdurrahmân Abdullah b.el-Mubârek, *Cihâd*, Dâru't-Tunisiyye, Tunus 1972, s. 55, hadis no: 52; Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXIX, s. 325, hadis no: 17786.

¹⁶⁷ Nesâî, "*Cihad*", 31.

¹⁶⁸ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Beyhakî, *Sünen*, c. IX, s. 276, hadis no: 18525.

¹⁶⁹ Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIII, s. 334, hadis no: 7953; Tirmizî, "*Fezâilü'l-cihâd*", 27; İbn Mâce, "*Cihad*", 16.

¹⁷⁰ İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 517, hadis no: 4660.

¹⁷¹ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Dâvud, "*Cihad*", 28.

¹⁷² Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXVI, s. 368, hadis no: 22041.

¹⁷³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Dâvud, "*Cihad*", 25.

¹⁷⁴ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Nesâî, "*Cihad*", 42; "*Beyat*", 33; "*Siyer*", 96.

¹⁷⁵ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Taberânî, *Mu'cem*, c. XX, s. 91, hadis no: 176.

¹⁷⁶ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 94, hadis no: 2435.

¹⁷⁷ Ayrıca lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. VI, s. 124, hadis no: 3960; Dârimî, *Sünen*, c. III, s. 1556, hadis no: 2461.

Hatîb,¹⁷⁸ Hz. Ali'den (ra):

"صَلَاةُ الرَّجُلِ مُتَقَلِّدًا سَيْفَهُ تَفْضُلًا عَلَيَّ صَلَاةً غَيْرَ مُتَقَلِّدٍ سَبْعِمِائَةٍ ضِعْفٍ"

"Kişinin kılıç kuşanmış olarak (cihat esnasında) kıldığı namaz, kılıç kuşanmadığı (cihat dışındaki) namazından yedi yüz kat daha faziletlidir."

Hakîm,¹⁷⁹ İbn Ömer'den (ra):

"عَزْوَةٌ فِي الْبَحْرِ خَيْرٌ مِنْ عَشْرِ عَزَوَاتٍ فِي الْبَرِّ، وَمَنْ أَجَازَ الْبَحْرَ، فَكَأَنَّمَا أَجَازَ الْأُودِيَةَ كُلَّهَا، وَالْمَائِدُ فِيهَا كَالْمُنْتَشِطِ فِي دَمِهِ"

"Denizde yapılan bir gazve, karada yapılan on gazveden daha hayırlıdır. Deniz dalgalarını aşan sanki yeryüzündeki tüm vadileri aşmış gibidir. Öyle bir gazvede (geminin sarsılmasından dolayı) başı dönen, (karada) kendi kanında bulanmış/yüzen kimse gibidir."

Ahmed b. Hanbel,¹⁸⁰ İbn Mâce,¹⁸¹ Ebû Ya'la, Taberânî,¹⁸² Beyhakî,¹⁸³ Tirmizî¹⁸⁴ Mikdâm'dan (ra) ve Taberânî Ubâde'den (ra):

"إِنَّ لِلشَّهِيدِ عِنْدَ اللَّهِ سَبْعَ خِصَالٍ: يُغْفَرُ لَهُ فِي أَوَّلِ دَفْعَةٍ مِنْ دَمِهِ، وَيَرَى مَقْعَدَهُ مِنَ الْجَنَّةِ، وَيُحَلَّى حُلَّةَ الْإِيمَانِ، وَيُرْوَجُ إِنْثَيْنِ وَسَبْعِينَ رَوْجَةً مِنَ الْحُورِ الْعِينِ، وَيَجَارُ مِنْ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَيَأْمَنُ مِنَ الْفَرَعِ الْأَكْبَرِ، وَيُوضَعُ عَلَى رَأْسِهِ تَاجُ الْوَقَارِ، الْيَاقُوتَةُ مِنْهُ خَيْرٌ مِنَ الدُّنْيَا وَمَا فِيهَا، وَيَشْفَعُ سَبْعِينَ إِنْسَانًا مِنْ أَهْلِ بَيْتِهِ"

"Allah (cc) katında şehit için yedi haslet (özellik) vardır. (Birincisi) Kanının ilk damlasında affedilir ve cennetteki makamını görür. (İkincisi) İman elbisesi giydirilir. (Üçüncüsü) Huru'l-îyn'den yetmiş bir eş ile evlendirilir. (Dördüncüsü) Kabir azabından korunur. (Beşincisi) Kıyamet günününün büyük sıkıntısından emin olur. (Altıncısı) Başına vakar tacı konur (giydirilir), onun bir yakutu dünya ve içindekilerden daha hayırlıdır. (Yedincisi) Ev halkından yetmiş kişiye şefaet eder."

İbn Neccâr, İbn Ömer'den (ra):

"أَلْمَوْقِفُ فِي سَبِيلِ اللَّهِ لَا يُسَلُّ فِيهِ سَيْفٌ وَلَا يُطْعَنُ فِيهِ بِرِمْحٍ وَلَا يُرْمَى فِيهِ بِسَهْمٍ أَفْضَلُ مِنْ عِبَادَةِ سِتِّينَ سَنَةً لَا يُعْصَى اللَّهُ فِيهَا طَرْفَةَ عَيْنٍ"

"Allah (cc) yolunda, kılıç sıyrılmadan, mızrak savrulmadan, ok atılmadan yapılan bir cihatta bir an durmak, içinde göz açıp kapama kadar dahi olsa Allah'a (cc) isyanın bulunmadığı atmış sene ibadetten daha hayırlıdır."¹⁸⁵

¹⁷⁸ Ebû Bekr Ahmed b. Ali el-Hatîb el-Bağdâdî, *Târîhu Bağdâd I-XVI*, Dâru'l-garbi'l-İslâmî, Beyrut 1422/2002, c. IX, s. 364, hadis no: 2857.

¹⁷⁹ Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 155, hadis no: 2634.

¹⁸⁰ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXVIII, s. 419, hadis no: 17182.

¹⁸¹ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. İbn Mâce, "*Cihâd*", 16.

¹⁸² Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Taberânî, *Mu'cem*, c. XX, s. 266, hadis no: 629.

¹⁸³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. VI, s. 114, Hadis no: 3949.

¹⁸⁴ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Tirmizî, "*Fezâilü'l-cihâd*", 25.

¹⁸⁵ Bkz. Suyûtî, *Cemu'l-Cevâmi'*, I, 16749 (630).

İbn Asâkir,¹⁸⁶ Ebû Sa'îd'den (ra), Hakîm,¹⁸⁷ Süheyl'den (ra):

"مَقَامُ أَحَدِكُمْ فِي سَبِيلِ اللَّهِ سَاعَةً خَيْرٌ لَهُ مِنْ عَمَلِهِ فِي أَهْلِهِ عُمُرَهُ"

"Sizden birisinin Allah (cc) yolunda (cihatta) bir an durması, ömür boyu ailesi içinde yaptığı amelinden daha hayırlıdır."

Ahmed b. Hanbel,¹⁸⁸ Ebû Ya'la¹⁸⁹ ve İbn Hibbân¹⁹⁰ İbn Ömer'den (ra):

"مَنْ أَظَلَّ رَأْسَ غَازٍ أَظَلَّهُ اللَّهُ عَزَّ وَجَلَّ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، وَمَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ حَتَّى يَسْتَقِيلَ بِجَهَّازِهِ كَانَ لَهُ مِثْلُ أَجْرِهِ حَتَّى يَمُوتَ أَوْ يَرْجِعَ، وَمَنْ بَنَى مَسْجِدًا يُذَكَّرُ فِيهِ اسْمُ اللَّهِ بَنَى اللَّهُ لَهُ بَيْتًا فِي الْجَنَّةِ"

"Bir kişi, bir gaziyi gölgelendirirse Allah (cc) da kıyamet günü onu gölgelendirir. Bir kişi, bir gaziyi başkasına muhtaç olmayacak şekilde donatırsa, o gazi ölünceye veya dönünceye kadar aynı ecir alır. Bir kişi içinde Allah'ın (cc) adı zikredilen bir mescit inşa ederse, Allah (cc) da onun için cennette bir ev (köşk) inşa eder."

Ahmed b. Hanbel,¹⁹¹ Ebû Ya'la, Taberânî,¹⁹² Beyhakî,¹⁹³ Hakîm¹⁹⁴ ve Ziya el-Makdisî Sehl b. Cübeyr'den (ra):

"مَنْ أَعَانَ مُجَاهِدًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ غَارِمًا فِي عُسْرَتِهِ، أَوْ مُكَاتَبًا فِي رَقَبَتِهِ، أَظَلَّهُ اللَّهُ فِي ظِلِّهِ، يَوْمَ لَا ظِلَّ إِلَّا ظِلُّهُ"

"Bir kişi Allah (cc) yolunda (cihat eden) mücahide, sıkıntı içinde olan bir borçluya, (bedelini ödediği takdirde) kölelikten kurtulmak için efendisi ile anlaşılan köleye yardım ederse, Allah (cc) da gölgesinden başka bir gölgenin olmadığı günde onu gölgesinde gölgelendirir."

Taberânî,¹⁹⁵ İbn Hibbân,¹⁹⁶ Hakîm¹⁹⁷ ve Beyhakî¹⁹⁸ Mu'az'dan (ra):

"مَنْ جَاهَدَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كَانَ ضَامِنًا عَلَى اللَّهِ ..."

"Bir kişi Allah (cc) yolunda cihat ederse, Allah (cc) da onu azaptan muhafaza edip cennetine koymayı üzerine alır (garanti eder.)..."

¹⁸⁶ İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, c. LXVI, s. 264; c. LXXIII, s. 42.

¹⁸⁷ Hâkim, *Müstedrek*, c. III, s. 317, hadis no: 5226.

¹⁸⁸ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. I, s. 277, hadis no: 125; s. 442, hadis no: 376.

¹⁸⁹ Ebû Ya'la, *Müsned*, c. I, s. 217, hadis no: 253.

¹⁹⁰ İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 486, hadis no: 4628.

¹⁹¹ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXV, s. 362, hadis no: 15986, 15987.

¹⁹² Taberânî, *Mu'cem*, c. VI, s. 86, hadis no: 5590, 5591.

¹⁹³ Beyhakî, *Şu'abü'l-İmân*, c. VI, s. 133, hadis no: 3972.

¹⁹⁴ Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 99, hadis no: 2448; ayrıca bkz. c. II, s. 236, hadis no: 2860.

¹⁹⁵ Taberânî, *Mu'cem*, c. XX, s. 37, hadis no: 54.

¹⁹⁶ İbn Hibbân, *Sahih*, c. II, s. 94, hadis no: 372.

¹⁹⁷ Hâkim, *Müstedrek*, c. I, s. 331, hadis no: 767; c. II, s. 99, hadis no: 2450.

¹⁹⁸ Beyhakî, *Sünen*, c. IX, s. 280, hadis no: 18539.

Taberânî,¹⁹⁹ Ahmed b. Hanbel,²⁰⁰ Buhârî,²⁰¹ Müslim,²⁰² Ebû Dâvud²⁰³ ve Tirmizî²⁰⁴ Zeyd b. Hâlid'den (ra):

"مَنْ جَهَّزَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَقَدْ غَزَا، وَمَنْ خَلَّفَ غَازِيًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ فِي أَهْلِهِ بِخَيْرٍ فَقَدْ غَزَا"

"Allah (cc) yolunda gaza eden bir kişiyi donatan (kendisi de) gaza etmiş gibidir. Allah (cc) yolunda gazveye çıkan bir kimsenin ailesine hayırla vekâlet eden kimse de gaza etmiş gibidir."²⁰⁵

Ebû Ya'la²⁰⁶ ve İbn Asâkir²⁰⁷ Enes'den (ra):

"مَنْ حَرَسَ لَيْلَةً عَلَى سَاحِلِ الْبَحْرِ كَانَ أَفْضَلَ مِنْ عِبَادَةِ رَجُلٍ فِي أَهْلِهِ أَلْفَ سَنَةٍ، السَّنَةُ ثَلَاثُ مِائَةٍ وَسِتُّونَ يَوْمًا، كُلُّ يَوْمٍ أَلْفَ سَنَةٍ"

"Kişinin deniz kıyısında bir gece nöbet beklemesi, (diğer) bir kişinin ailesinin yanında bin yıl ibadet etmesinden daha faziletlidir. Bir sene üç yüz atmış gündür, (bu senenin) her bir günü bin seneye denktir." Bu hadis zayıftır.

Taberânî,²⁰⁸ Ahmed b. Hanbel,²⁰⁹ Ebû Dâvud,²¹⁰ Nesâî²¹¹ ve Hakîm²¹² Ebû Bekre'den (ra):

"مَنْ قَتَلَ مُعَاهِدًا فِي غَيْرِ كُنْهِهِ، حَرَّمَ عَلَيْهِ الْجَنَّةَ"

"Bir kişi, mu'âhed (anlaşma yapılan) bir kimseyi, savaşın caiz olduğu günler dışında öldürürse, cennet ona haram olur."

Taberânî,²¹³ Ahmed b. hanbel,²¹⁴ Ebû Dâvud,²¹⁵ İbn Hibbân,²¹⁶ Hakîm²¹⁷ ve Beyhakî Enes'den diğer on kişi de üç sahabeden (ra):

¹⁹⁹ Taberânî, *Mu'cem*, c. V, s. 244, hadis no: 5225-2534.

²⁰⁰ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXVIII, s. 270, hadis no: 17039; s. 291, hadis no: 17057; c. XXXVI, s. 15, hadis no: 21681.

²⁰¹ Buhârî, "*Cihâd ve's-siyer*", 38.

²⁰² Müslim, "*İmâre*", 38.

²⁰³ Ebû Dâvud, "*Cihâd*", 21.

²⁰⁴ Tirmizî, "*Fezâilü'l-cihâd*", 6.

²⁰⁵ Nesâî, "*Cihâd*", 40.

²⁰⁶ Ebû Ya'la, *Müsned*, c. VII, s. 267, hadis no: 4283.

²⁰⁷ İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, c. XXI, s. 48.

²⁰⁸ Taberânî, *Mu'cemu'l-evsat*, c. VIII, s. 76, hadis no: 8011.

²⁰⁹ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XXXIV, s. 12, hadis no: 20377; s. 43, hadis no: 20402.

²¹⁰ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Ebû Dâvud, "*Cihâd*", 64.

²¹¹ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Nesâî, "*Kasâme*", 12.

²¹² Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 154, hadis no: 2631.

²¹³ Lafız farklılığıyla rivayet için bkz. Taberânî, *Mu'cem*, c. II, s. 292, hadis no: 2212.

²¹⁴ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. XIX, s. 180, hadis no: 12130; c. XX, s. 292, hadis no: 12977; c. XXI, s. 396, hadis no: 13975.

²¹⁵ Ebû Dâvud, "*Cihâd*", 42.

²¹⁶ İbn Hibbân, *Sahih*, c. XI, s. 167, hadis no: 4837; s. 169, hadis no: 4838.

²¹⁷ Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 142, hadis no: 2591; c. III, s. 397, hadis no: 5505.

" مَنْ قَتَلَ كَافِرًا، فَلَهُ سَلْبُهُ "

"Bir kişi (savaş esnasında) bir kâfiri öldürürse üzerindeki onundur."

Beyhakî,²¹⁸ Abdurrezzâk,²¹⁹ Ahmed b. Hanbel,²²⁰ Ebû Dâvud,²²¹ Nesâî,²²² Tirmizî,²²³
Ziya el-Makdisî Sa'îd b. Zeyd'den (ra):

"مَنْ قَتَلَ دُونَ مَالِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قَتَلَ دُونَ دَمِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قَتَلَ دُونَ دِينِهِ فَهُوَ شَهِيدٌ، وَمَنْ قَتَلَ دُونَ أَهْلِهِ فَهُوَ

شَهِيدٌ"

"Malını (koruma) uğrunda öldürülen şehittir. Canını (koruma) uğrunda öldürülen şehittir. Dinini (yaşama/savunma) uğruna öldürülen şehittir. Ailesini (koruma) uğrunda öldürülen şehittir."

Beğavî²²⁴ Hureym'den (ra):

"مَنْ أَنْفَقَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ كُتِبَ لَهُ بِسَبْعِ مِائَةِ ضِعْفٍ"

"Allah (cc) yolunda infak edene yedi yüz katı (sevap) yazılır."

Beğavî,²²⁵ İbn Hibbân,²²⁶ İbn Asâkir²²⁷ Selman'dan (ra):

"مَنْ مَاتَ مُرَابِطًا فِي سَبِيلِ اللَّهِ، أَوْ مِنْ مَنَ عَذَابِ الْقَبْرِ، وَنَمَّا لَهُ أَجْرُهُ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ"

"Allah (cc) yolunda nöbet beklerken ölen bir kimse, kabir azabından emin kılınır, sevabı kıyamet gününe kadar arttırılır."

Buhari,²²⁸ Müslim,²²⁹ Ebû Dâvud,²³⁰ Nesâî,²³¹ Tirmizî,²³² İbn Mâce²³³ ondan fazla sahabeden (ra):

"الْحَرْبُ خُدْعَةٌ"

"Harp hiledir."

²¹⁸ Beyhakî, *Sünen*, c. III, s. 455, hadis no: 3544.

²¹⁹ Abdurrezzâk, *Musannef*, c. X, s. 116, hadis no: 18570.

²²⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. III, s. 190, hadis no: 1652.

²²¹ Ebû Dâvud, "Sünne", 32.

²²² Nesâî, "Muhârebe", 24.

²²³ Tirmizî, "Diyât", 22.

²²⁴ Beğavî, *Şerhu's-sünne*, c. X, s. 359, hadis no: 2624.

²²⁵ Beğavî, *Şerhu's-sünne*, c. X, s. 353, hadis no: 2618.

²²⁶ İbn Hibbân, *Sahih*, c. X, s. 485, hadis no: 4625, 4626.

²²⁷ İbn Asâkir, *Târîhu Dimeşk*, c. XXII, s. 456.

²²⁸ Buhârî, "Cihad ve's-siyer", 155.

²²⁹ Müslim, "Zekât", 48; "Cihad ve's-siyer", 5.

²³⁰ Ebû Dâvud, "Cihâd", 101; "Sünne", 32.

²³¹ Nesâî, "Havâdis", 60; "Siyer", 45.

²³² Tirmizî, "Cihad", 5.

²³³ İbn Mâce, "Cihad", 28.

Hâkim²³⁴ Ebû Hureyre'den (ra):

"أَشْهَدُ أَنَّ هَؤُلَاءِ شُهَدَاءُ عِنْدَ اللَّهِ يَوْمَ الْقِيَامَةِ، فَأَتَوْهُمْ وَ زُورُوهُمْ، وَ الَّذِي نَفْسِي بِيَدِهِ لَا يُسَلِّمُ عَلَيْهِمْ أَحَدٌ إِلَى يَوْمِ الْقِيَامَةِ إِلَّا رُدُّوا عَلَيْهِ"

"Şahitlik ederim ki bu (şehitler) kıyamet gününde Allah'ın (cc) huzurunda (sizin için) şahitler olacaktır; onlara varın (kabirlerini) ziyaret edin. Nefsim kudret elinde olan Allah'a (cc) yemin ederim ki, kıyamet gününe kadar herhangi bir kimse onlara selam verse, onun selamını alırlar."

Buhârî,²³⁵ Müslim,²³⁶ Nesâî,²³⁷ Tirmizî²³⁸ Ebû Hüreyre'den (ra):

"لَمْ تَحِلَّ الْغَنَائِمُ لِأَحَدٍ مِنْ قَبْلِنَا، ذَلِكَ بِأَنَّ اللَّهَ (تَبَارَكَ وَتَعَالَى) رَأَى ضَعْفَنَا وَعَجْزَنَا، فَطَيَّبَهَا لَنَا"

"Ganimetler bizden önceki ümmetler için helal değildi. Allah (cc) bizdeki acizliği ve zayıflığı gördü ve onu bize helal kıldı."

Mesabîh²³⁹ isimli eserde İbn Abbâs'dan (ra)

"خَيْرُ الصَّحَابَةِ أَرْبَعَةٌ، وَخَيْرُ السَّرَايَا أَرْبَعُمِائَةٍ، وَخَيْرُ الْجُيُوشِ أَرْبَعَةُ آلَافٍ، وَلَنْ يُغْلَبَ اثْنَا عَشَرَ أَلْفًا مِنْ قَلَةٍ"

"(Yolculuğa çıkan) arkadaş grubunun hayırlısı (iyisi) dört kişidir, seriyyenin hayırlısı dört yüz kişidir, ordunun hayırlısı dört bin kişidir, asla on iki bin kişi azlık sebebiyle (düşmana) mağlup olmaz (ancak başka bir sebepten dolayı mağlup olabilir.)"²⁴⁰

İcma (ile sabit olan hükümler)

Ümmet, cihadın farz; mücahit, gazi, şehit ve onlara yardım edenlerin kıyamet gününe kadar gelecek (bu özellikte olmayan) diğer insanlardan daha faziletli (ve üstün) oldukları konusunda icma (görüş birliği) içerisindedir. Aynı şekilde cihada giden kimselerin geride bıraktığı ailelerine hizmet ve işlerini yürütme konusunda onlar gibi davranan kimseler de (hükmen) mücahitler gibidir.

Yine ümmet, (aşağıda sayacağımız konularda) da icma etmiştir. Kâfirler, müşrikler, zındıklar, mülhitler, sapıtanlar, hariciler, mürtetler, yönetime (halifeye) isyan eden, yol kesen, Ehl-i sünnete muhalefet eden inatçı taassup sahibi kimselerle savaşmak; ümmeti, insanları ve beldeleri bunların elinden kurtarmak; bütün beldelerdeki kiliseleri, küfür, fiske (günah işlenen) yerleri mescitlere, ibadet yerlerine ve âbidler için (tekke/zaviyelere) çevirmek (gerekir).

²³⁴ Hâkim, *Müstedrek*, c. II, s. 271, hadis no: 2977.

²³⁵ Buhârî, "*Farzu'l-humus*", 7.

²³⁶ Müslim, "*Cihad ve's-siyer*", 11.

²³⁷ Nesâî, "*Tefsir*", 8 ("*Sûretu'l-enfâl*", 9).

²³⁸ Tirmizî, "*Siyer*", 5.

²³⁹ Tebrîzî, *Mişkâtü'l-mesâbih*, c. II, s. 1145, hadis no: 3912.

²⁴⁰ Ahmed b. Hanbel, *Müsned*, c. IV, s. 418, hadsin o: 2682; Ebû Dâvud, "*Cihâd*", 89; Tirmizî, "*Siyer*", 7; İbn Hibbân, *Sahih*, c. , s. 17, hadis no: 4717; Hâkim, *Müstedrek*, c. I, s. 611, hadis no: 1621; c. II, s. 110, hadis no: 2489.

(Kaleleri ve müstahkem mevkillerini) mancınık dikmek, taş atmak, yakıcı madde ve su ile yıkmak, (savaş şartları gerektirdiğinde) ağaçları kesmek, hayvanları itlaf etmek, ekinleri, eşyaları, silahları, bütün mühimmatı tahrip edip (onları) kontrol altına alma ve nakletme mümkün olmayınca beldelerine ve mallarına zarar vermek (gerekir). (Zimmi olarak) boyun eğer veya (İslam ülkesinde) izinli olarak yaşamak isterlerse arazilerine haraç, başlarına cizye (vergisi) konulur; savaşmaya devam ettikleri sürece (onlardan alınan) ganimetler ve malları helaldir. Her zaman (onlardan) haraç ve cizye vergisi alınması gerekir.

İşte bütün bunlar, (sevap bakımından) kazanç ve ticaretin en faziletlisi ve en büyüğüdür.

Kıyas ile verilen hükümler

(İslam âlimleri) kâfirlerin yıl boyunca bir veya iki defadan fazla saldırmadıkları sürece, cihadın bizden başlaması şartıyla farz-ı kifâye olduğunu söylediler. (Halkın) bir kısmı bunu yerine getirirse tümünün sorumluluğu düşer. Ancak tüm (halk) bunu terk ederse hepsi günahkâr olur. Eğer düşman (İslam ülkesine) saldırırsa farz-ı ayn'a dönüşür. (Hatta) kadınlar ve köleler, eşlerinden ve efendilerinden izin almadan (cihada) çıkarlar.

(Kelime olarak) Cihat, sıkıntılara katlanmak, güç ve çaba sarf etmektir. Şeriatte (terim olarak), kâfirlerle ve (hükmen) benzerleriyle savaşmak, mallarını almak, mabetlerini, kiliselerini tahrip etmek, putlarını kırmak, arazilerine ve kendileri için önemli olan her şeye zarar vermektir.

Savaş için karşı karşıya geldiğimizde (öncelikle) onları İslâm'a davet ederiz, eğer Müslüman olurlarsa (İslam) ile hükmederiz; kabul etmezlerse, -mürted, puta tapan ve Arap müşriklerinden değillerse- cizye vermeye çağırırız. Bunu da reddederlerse Allah'tan (cc) yardım talep ederek –daha önce geçtiği gibi- bütün harp aletleri (ve yöntemleri) ile onlarla savaşırız.

İslam ülkesine emân ile girmesine izin verilen kimsenin ülkemizde bir yıldan fazla süre kalması mümkün değildir. Ona “Eğer bir yıl kalırsan sana cizye vergisi uyguluyoruz” denir. Bir yıl kalırsa zimmi (hükümünde) olur, artık ülkesine geri dönemez. Aynı şekilde ona “Bir ay ikamet edersen sana cizye vergisi uyguluyoruz” denilirse, bu müddet ikamet eder veya bir arazi satın alırsa ve (bu arazisine) haraç vergisi takdir edilirse, haraç vergisi konulduğu süreden itibaren (kendisinden) bir yılın cizyesi alınır. Eğer bundan sonra (küfür) ülkesine dönerse (verilen emân geçersizdir, diğer kâfirler gibi) kanı helal olur.

İmamın (halifenin veya bölgedeki valisinin, sınır kapılarında) tüccarın zekât/sadakasını almak için yola diktiği (görevlendirdiği) kişi -malı nisap miktarına ulaşıyorsa ve (küfür ülkesinin) bizden aldığı oran bilinmiyorsa- Müslüman tüccardan öşrün dörtte birini

(1/40, % 2,5), zimmiden yarısını (1/20, % 5), harbîden ise tamamını (1/10, %10) alır. Eğer bizden aldıkları oran biliniyorsa aynı oranda öşür (gümrük vergisi) alır.

Bâği olan kimseler, (yani) Müslümanlardan bir grup imama (yönetime) itaatten ayrılır ve bir beldeyi ele geçirse, imam, onları yaptıklarından dönmeye çağırır ve şüphelerini giderir; toplu halde bu (teklifi) reddederlerse onlarla savaşmaya başlar.

Yol kesen kimse hakkında âlimlerimiz şöyle dediler: Müslüman veya zimminin yolunu kesmeye kast eden kimse -Müslüman veya zimmi olsun- (bu işlemde) önce yakalanırsa tövbe edinceye kadar hapsedilir. Eğer (yol keser, insanların) malını alır ve (alınan mal da) her birisi için nisap miktarına ulaşırsa (yaptıklarının cezası olarak) sağ elleri ve sol ayakları (çaprazlama bileklerinden) kesilir. Bu kişiler (yol keserken) bir sopa veya taşla dahi olsa sadece adam öldürmüş (fakat soygun yapmamış) iseler, had cezasıyla (kısasla) öldürülürler, (bu durumda) velinin af etmesine itibar edilmez. Eğer insan öldürmüş ve soygun yapmışlarsa, öldürülür ve asılır veya sadece öldürülür yahut organları kesildikten sonra asılır veyahut diri olarak asılır ve ölünceye kadar karnına mızrakla dürtülür.²⁴¹

(Fukahanın tarifine göre) Şehit, ehli harbin, bâğilerin, yol kesenlerin öldürdüğü veya savaş alanında yara izi ile bulunan yahut öldürülmesinde diyet gerekmeyecek şekilde bir Müslümanın haksız yere öldürdüğü kimsedir.

Savaş hukukuna gelince (bir Müslüman için) ahde vefasızlık (anlaşmayı karşı tarafın haberi olmadan bozmak), ganimet malından çalmak, (esir aldığı kimselere) müslu yapmak (yani) yüzünü siyahla boyama gibi vücudu ve organları ile oynamak yasaktır. Aynı şekilde kadınları, mükellef olmayan (çocukları), yaşlı, âmâ, kötürüm ve sağ eli kesik kimseleri öldürmek de yasaktır. Ancak bu kimseler savaşma yeteneğine sahip veya savaş konusunda bilgi (görüş) sahibi yahut (kâfir askerleri) destekleyen mal sahibi ve kral iseler öldürülür.

Bir Müslümanın kâfir babasını öldürmesi de yasaktır. Ancak baba, öldürmeye kasteder ve onu öldürmekten başka savunma yolu kalmazsa öldürülebilir.

Bariş anlaşması sonrasında dahi olsa Kâfirlere (savaşta kullanılacak) silah, at ve demir satılamaz. (Savaşacak kimseler) savaş teçhizatı ile donatılamaz.

Erkek veya kadın hür bir Müslümanın yalnız bir kâfire, topluluğa veya kale halkına emân vermesi sahihtir. Bu emândan sonra öldürülmeleri haramdır. Zimmi, esir, (küfür) topraklarındaki tacir, deli, çocuk ve kölenin vermiş olduğu emân geçersizdir.

Şehit olan kimse kefenlenir, cenaze namazı kılınır, yıkanmaz, kanı ve elbiseleri ile defnedilir. Ancak kefen cinsinden olmayan aba, kürk ve silah gibi şeyler ile gömülmez. Eğer çocuk, deli, hayızlı ve nifaslı bir hanım ise yıkanır, imameyn'in bu konuda muhalefeti vardır.

²⁴¹ Oldukça sert olarak kabul edilebilecek ve uygulanacak çeşitli cezalar korkutma, caydırma içindir. Genellikle isyan ve yol kesme suçları açıkça yönetime karşı, onu tanımama ve iç huzursuzluk çıkarma amaçlıdır. Bu nedenle cezaların takdiri ve uygulanması idarenin tercihinin bırakılmıştır.

Aynı şekilde yaralı ve ölmek üzere iken savaş meydanından çıkarılır ve yemek yer, su içer, ilaç alır, alım-satım yapar, bir günden fazla yaşar, akli başında iken üzerinden bir namaz vakti geçer, çadıra sığınır, savaş meydanından sağ olarak nakledilir veya vasiyette bulunursa yıkanır.

İşte bu hicret, kıyametin küçük alametlerinin sonuncusudur, onun başa dönüşüne işarettir.²⁴² Bunda öncekiler, ortadakiler ve sonuncular için çok şaşılacak şeyler ve büyük müjdelere vardır. Hamd, sahibinedir, salat ve selam ise nebisine ve hidayete tabi olanlara olsun.

Kaynaklar

Abdullah b. el-Mubârek, Ebû Abdurrahmân (v. 181/797), *Cihâd*, Dâru't-Tunisiyye, Tunus 1972.

Apaydın, H. Yunus, "İne", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 2000, c. XXII, s. 283-285.

Bağavî, Ebû Muhammed el-Huseyn b. Mesud el-Ferra (v. 516/1122), *Şerhü's-Sünne I-XV*, Mektebetu'l-İslâmî, Beyrut 1403/1983.

Beyhakî, Ebû Bekr Ahmed b. el-Huseyn (v. 458/1066), *Ma'rifetü's-sünen ve'l-âsâr I-XV*, Dâru Kuteybe Dımeşk/Beyrut 1412/1991.

-----, *es-Sünenü's-Sağır I-IV*, Câmiatu'd-dırâsâti'l-İslâmiyye, Karaçi 1410/1989.

-----, *Şu'abü'l-İmân I-XIV*, Mektebetu'r-ruşd, Beyrut 1423/2003.

Bezzâr, Ebû Bekr Muhammed b. Abdullah (v. 354/965), *Kitâbu'l-Fevâid*, Dâru İbnu'l-Cevzî, Riyad 1417/1997.

Bozkurt, Nebi, "Eman", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1995, c. XI, s. 75-77.

Buhârî, Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmail (v. 256/870), *Sahih I-IX*, Dâru Tûki'n-necât, 1422/2001.

Dârimî, Ebû Muhammed, Abdullah b. Abdurrahman (v. 255/869), *Sünen I-IV*, Dâru'l-muğnî, Suudi Arabistan 1412/2000.

Deylemî, Ebû Şuca' Şirûye b. Şehredâr (v. 509/1115), *el-Firdevs bi me'sûri'l-hitâb: el-Firdevsu'l-ahbâr I-V*, Dâru'l-kutubi'l-ilmiyye, Beyrut 1406/1986.

Ebû Avâne, Yakub b. İshâk el-İsferâyînî (v. 316/929), *Mustahrec I-V*, Dâru'l-marife, Beyrut 1419/1988.

Ebû Dâvud, Süleyman b. Eş'as es-Sicistânî (v. 275/889), *Sünen I-IV*, Mektebetu'l-asriyye, Betrut tsz.

²⁴² Bu ibare ile kastedilen varlığın sona erişine, her şeyin yok oluşuna veya Mekke dönemi gibi sıkıntılı bitip, Medine döneminde olduğu gibi Müslümanların dinlerini rahatça yaşayacakları ortama işaret olabilir. (Mtrc.)

- Ebû Nu'aym, Ahmed b. Abdillâh el-İsbehânî (v. 430/1038), *Hilyetu'l-evliya ve tabakâtu'l-esfiya I-X*, Dâru'l-Fıkr, Beyrut.
- , *Ma'rifetu's-sahabe I-VII*, Dâru'l-vatan, Riyâd 1419/1998.
- Ebû Ya'la, Ahmed b. Ali (v. 307/920), *Müsned I-XIII*, Dâru'l-me'mun li't-turas, Dımeşk 1040/1984.
- Hâkim, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdullâh en-Nîsâbûrî (v. 405/1014), *el-Müstedrek ale's-Sahihayn I-IV*, Dâru'l-kutubi'l-ilmîyye, Beyrut 1411/1990.
- Hatîb el-Bağdâdî, Ebû Bekr Ahmed b. Ali (v. 463/1071), *Târîhu Bağdâd I-XVI*, Dâru'l-garbi'l-İslâmî, Beyrut 1422/2002.
- Hindî, Alauddîn Ali b. Husâmuddîn el-Mutteki (v. 975/1567), *Kenzu'l-ummâl I-XVI*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1401/1981.
- İbn Asâkir, Ebu'l-Kâsım Ali b. el-Huseyn (v. 571/1176), *Târîhu Dımeşk*, Dâru'l-Fıkr, Beyrut 1415/1995.
- İbn Ebî 'Âsım, Ebû Bekr Ahmed b. Amr (v. 287/900), *el-Âhâd ve'l-mesânî I-VI*, Dâru'râye, Riyâd 1411/1991.
- , *el-Cihâd I-II*, Mektebetu'l-ulûm ve'l-hikem, Medine 1409.
- İbn Ebî Şeybe, Ebû Bekr Abdullâh b. Muhammed (v. 235/829), *el-Musannef fi'l-ehâdis ve'l-âsâr I-VII*, Mektebetu'r-ruşd, Riyâd tsz.
- İbn Hanbel, Ebû Abdillâh Ahmed (v. 241/855), *Müsned I-XXXXV*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1421/2001.
- İbn Hemmâm, Ebû Bekr Abdurrezzâk es-San'ânî (v. 211/826), *Musannef I-XI*, el-Mektebu'l-İslâmî, Beyrut 1403.
- İbn Hibbân, Ebû Hâtım Muhammed (v. 354/965), *Sahih I-XVIII*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1408/1988.
- İbn Mâce, Ebû Abdillâh Muhammed b. Abdillâh el-Kazvîni (v. 273/887), *Sunen I-II*, Dâru İhyâi kutubi'l-Arabî, Beyrut tsz.
- İbnu'l-l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Cemâluddîn Abdurrahman b. Ali (v. 597/1201), *el-İlelü'l-mütenâhiye fi'l-ehâdisi'l-vâhiye I-II*, İdâretu'l-ulûmi'l-eserîyye, Faysalâbâd 1401/1981.
- Malik b. Enes, Ebû Abdillâh el-Asbahî (v. 179/795), *Muvatta*, Dâru İhyâi't-turâsi'l-Arabî, Beyrut 1406/1985.
- Müslim b. el-Haccâc, Ebu'l-Hasen el-Kuşeyrî (v. 261/875), *Sahih I-V*, Dâru İhyai't-turâsi'l-Arabî, Beyrut tsz.

- Nesâî, Ebû Abdirrahman Ahmed b. Şu'ayb (v. 303/915), *Sunen I-XII*, Muessesetu'r-risâle, Beyrut 1421/2001.
- Nevevî, Ebû Zekeriyya Muhyiddin Yahya b. Şeref (v. 676/1277), *el-Minhâc Şerhu Sahihi Müslim b. el-Haccâc I-XVIII*, Dâru İhyâi't-turâsi'l-Arabî, Beyrut 1392.
- Özel, Ahmet, "Dârülharp", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1993, c. VIII, s. 536-537.
- , "Dârülislâm", *TDV İslam Ansiklopedisi (DİA)*, İstanbul 1993, c. VII, s. 541-543.
- Taberânî, Ebu'l-Kâsım Süleyman b. Ahmed (v. 360/971), *el-Mu'cemu'l-kebir I-XXV*, Mektebetu İbn Teymiyye, Kahire 1415/1994.
- Tirmizî, Ebû İsa Muhammed b. İsa (v. 279/892), *Sünen I-VI*, Dâru'l-garbi'l-İslâmî, Beyrut 1998.